

**Київський національний торговельно-економічний
університет**

Кафедра обліку та оподаткування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«ОБЛІК ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА»**

Студентки 2 курсу, 2мз групи,
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»,
спеціалізації «Облік та
податковий консалтинг»

Гулевої Катерини
Іванівни

Науковий керівник, доцент
кандидат економічних наук

Муковіз Василь
Степанович

Гарант освітньої програми,
доцент
кандидат економічних наук

Августова Олена
Олександрівна

Київ 2021

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет фінансів та обліку
Кафедра обліку та оподаткування
Ступінь вищої освіти «магістр»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Спеціалізація «Облік і податковий консалтинг»

Затверджую

Зав. кафедри _____ О.В. Фоміна

« ____ » _____ 202 р.

Завдання

на випускн кваліфікаційну роботу студентіві

Гулеватій Катерині Іванівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи «Облік витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства»

Затверджена наказом ректора від «28» грудня. 2020 р. № 3916.

2. Строк здачі студентом закінченого роботи «23» листопада 2021 р.

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи

Мета роботи - обґрунтування теоретичних положень та розробка методичних та практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства.

Об'єкт дослідження – процес обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства.

Предметом дослідження - теоретичні та практичні аспекти процесу обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства.

4. Консультанти по роботі (проекту) із зазначенням розділів, за якими здійснюється консультування:

Розділ	Консультант (прізвище, ініціали)	Підпис, дата	
		Завдання видано	Завдання виконано

5. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (перелік питань за кожним розділом)

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІК ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність, визнання та класифікація витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства

1.2. Концептуальні засади обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства

Висновки за розділом 1

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРИВАТНОМУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ «КАНЮКІВСЬКЕ»

2.1. Організація обліку витрат операційної діяльності на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ»

2.2. Фінансовий облік витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства

2.3. Облік витрат операційної діяльності в системі прийняття управлінських рішень на підприємстві

Висновки за розділом 2

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРИВАТНОМУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ «КАНЮКІВСЬКЕ»

3.1. Напрями і заходи удосконалення обліку витрат операційної діяльності на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ»

3.2. Удосконалення управлінського обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства

Висновки за розділом 3

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

6. Календарний план виконання роботи

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1.	Вибір теми ВКР	15.10.2020	15.10.2020
2.	Узгодження плану та оформлення завдання	31.12.2020	31.12.2020
3.	Подання статті на кафедру	02.06.2021	02.06.2021

4.	Вступ. Розділ 1	23.04.2021	23.04.2021
5.	Розділ 2	25.06.2021	25.06.2021
6.	Розділ 3. Висновки	08.10.2021	08.10.2021
7.	Подання роботи на кафедру	25.10.2021	25.10.2021
8.	Попередній захист	09.11.2021	09.11.2021
9.	Подання завершеної (переплетеної) роботи	23.11.2021	23.11.2021

7. Дата видачі завдання «31» грудня 2020 р.

8. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи Муковіз В.С.

9. Гарант освітньої програми Августова О.О.

9. Завдання прийняв до виконання студент _____ К.І. Гулевата

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи _____ В.С. Муковіз

Відмітка про попередній захист _____

11. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу

Випускна кваліфікаційна робота студента В.С. Муковіз може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми _____ Августова О.О.

Завідувач кафедри _____ О.В. Фоміна

« _____ » _____ 2021 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Економічна сутність, визнання та класифікація витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства.....	6
1.2. Концептуальні засади обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства.....	12
Висновки за розділом 1.....	17
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРИВАТНОМУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ «КАНЮКІВСЬКЕ»	18
2.1. Організація обліку витрат операційної діяльності на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ».....	18
2.2. Фінансовий облік витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства.....	26
2.3. Облік витрат операційної діяльності в системі прийняття управлінських рішень на підприємстві.....	30
Висновки за розділом 2.....	33
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИВАТНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА «КАНЮКІВСЬКЕ»	35
3.1. Напрями і заходи удосконалення обліку витрат операційної діяльності на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ».....	35
3.2. Удосконалення управлінського обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства.....	38
Висновки за розділом 3.....	42
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46
ДОДАТКИ	53

ВСТУП

На сьогоднішній день агропродовольчий сектор (разом з лісовим господарством та рибальством) формує біля 10% ВВП. Враховуючи ресурсну та переробну галузі сільського господарства (постачання матеріально-технічних ресурсів, переробка, торгівля), внесок сектору до економіки сягає 20%. Також в сільському господарстві працює 22% зайнятих, а третина населення проживає в сільській місцевості. На сьогодні агропродовольчий сектор є критичною галуззю для торгівельного балансу України та залучення іноземної валюти. Крім того аграрний сектор відіграє значну роль не лише у вітчизняній економіці, Україна є серед світових лідерів з виробництва та експорту ріпаку, кукурудзи, ячменю, жита, та має успішні кейси розвитку переробки соняшнику (олія) та виробництва і експорту курятини [52].

Для прийняття обґрунтованих управлінських рішень користувачам облікової інформації необхідно знати склад витрат операційної діяльності, вартість спожитих засобів і предметів праці, робочої сили, суму інших витрат, розмір витрат діяльності за центрами відповідальності, мати обґрунтовану методику обчислення собівартості готової продукції тощо.

Вагомий внесок у дослідження проблем обліку витрат в системі управління підприємствами, зробили науковці: Білуха М. Т., Голов С. Ф., Дем'яненко М.Я., Жук В.М., Костюченко В. М., Коцупатрий М.М., Кірейцев Г.Г., Моссаковський В.Б., Саблук П.Т., Сопко В.В., Сук Л.К., Фоміна О.В., Чумаченко М.Г., та інші.

Наявність значних наукових напрацювань по даних питаннях підтверджує актуальність дослідження, проте ряд питань, пов'язаних із обліком витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства, потребують більш детального опрацювання й удосконалення з огляду на галузеві особливості.

- обґрунтувати концептуальні засади обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства;
- описати організацію обліку витрат операційної діяльності на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ»;
- охарактеризувати фінансовий облік витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства;
- розглянути облік витрат операційної діяльності в системі прийняття управлінських рішень на підприємстві:
- узагальнити напрями і заходи удосконалення обліку витрат операційної діяльності на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ»;
- обґрунтувати шляхи удосконалення управлінського обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства.

Об'єктом дослідження є процес обліку витрат операційної діяльності на сільськогосподарському підприємстві.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти процесу обліку витрат операційної діяльності на сільськогосподарському підприємстві.

При написанні випускної кваліфікаційної роботи були використано загальнонаукові та спеціальні методи і прийоми пізнання. Метод порівняння було використано використано для порівняння визнання доходу за МСФЗ та НП(С)БО. Метод аналогії, діалектичний метод був використаний для розробки впровадження управлінського обліку.

Інформаційною базою дослідження є наукові роботи вітчизняних, а також зарубіжних вчених, нормативно-правові акти, закони, офіційні матеріали Держаної служби статистики, монографії, періодичні видання, а також Інтернет ресурси, облікові реєстри, відомості, податкова та статистична звітність ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ».

Наукова новизна одержаних результатів постає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку витрат операційної діяльності на сільськогосподарському підприємстві.

Практична значущість обраної теми випускної кваліфікаційної роботи полягає в уточненні та наданні рекомендацій щодо удосконалення обліку витрат операційної діяльності на сільськогосподарському підприємстві.

Науковою гіпотезою дослідження є припущення, що недосконалість організації і методології обліку витрат операційної діяльності на сільськогосподарському підприємстві призводить до неповного задоволення інформаційних потреб для цілей управління підприємством і потребує удосконалення.

Апробація результатів дослідження. Основні наукові положення дослідження висвітлено у науковій статті на тему «Концептуальні засади обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства» наукових статей студентів КНТЕУ[1].

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність, визнання та класифікація витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства

В економічній теорії прийнято вважати, що операційний процес характеризується загальноприйнятою схемою: гроші – перетворення грошей у ресурси діяльності – об'єднання ресурсів (перетворення ресурсів діяльності на продукт праці) – перетворення продукту праці знову в гроші. Отже, господарювання пов'язано з трьома процесами – «витрати – затрати – доходи». Це свідчить про, те що витрати в процесі операційної діяльності за функціональною класифікацією поділяються на: витрати на виробництво, витрати на продаж (реалізацію), витрати на адміністративне управління та інші операційні витрати.

В операційної діяльності сільськогосподарського підприємства використовуються різні ресурси. Результативність яких залежить від впливу багатьох факторів: технології виробництва, обсягу та якості ресурсів, кваліфікації кадрів тощо. Головним чином, при використанні названих ресурсів, значну роль відіграють природні фактори. Все це визначає особливості, що характерні для ведення обліку витрат операційної діяльності у сільськогосподарських підприємствах, а саме: виробництво має сезонний характер; виконання технологічних процесів і одержання готової продукції має значний розрив; витрати операційної діяльності здійснюються нерівномірно, а сам технологічний процес залежить від природних умов і практично не може бути прискорений за рахунок інтенсифікації [30].

Значно впливає, на побудову обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства, форма господарювання. У сільському господарстві функціонують кооперативи, товариства різних видів, приватні підприємства. Їхні власники можуть по-різному підходити до побудови

обліку, спостерігаються суттєві особливості фінансової та інших форм звітності.

У зв'язку з цим існує значна кількість точок зору щодо сутності витрат обумовлена різними підходами у поглядах на природу економічного буття взагалі і виробничого процесу зокрема. Узагальнивши результати аналізу, можна дійти висновку, що існує два підходи до тлумачення витрат: управлінський та бухгалтерський підхід (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Методичні підходи до трактування поняття «витрати»

Підходи до трактування	Автори	Тлумачення
1	2	3
Управлінський	Биба В.В.	Витрати підприємства це обсяг використаних ресурсів у грошовому вимірюванні для досягнення поставленої мети
	Вольська, В.В.	Вартісне вираження абсолютної величини застосовано-спожитих ресурсів, необхідних для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємства і досягнення ним поставленої мети.
	Крочак О.І.	Витрати господарської діяльності суб'єктів підприємництва, що виражені через сукупні витрати живої та уречевленої праці на виробництво продукції
Бухгалтерський	НП(С)БО 16	Зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені
	МСФЗ	Зменшення економічних вигід протягом звітного періоду, що відбувається у формі відтоку або виснаження активів, або збільшення суми зобов'язань і резервів, що виражається в зменшенні капіталу, не пов'язаного з його розподілом між власниками
	Остапенко Т.М.	Витрати споживання ресурсів необхідні для створення надходжень. (Зовнішні потоки).
	Павлюковець М.П.	Використання активів чи виникнення заборгованості, що веде до зменшення власного капіталу, відмінне від розподілу капіталу між учасниками, що зменшує економічні вигоди підприємства у звітному періоді у формі вибуття).
	Стаднік Л.І.	Затрати (видатки, витрати) являють собою зменшення активів або збільшення зобов'язань (пасивів), або поєднання того чи іншого у зв'язку з виробництвом і постачанням товарів у рамках діяльності підприємства

Джерело: узагальнено на основі [3,6,20,36,41,47,51]

На основі аналізу і порівняння досліджень, вважаємо, що витратами затрати будуть вважатися тоді, коли відтік активів буде зменшувати капітал. Характерно, що із зменшенням активів виникають такі витрати: списання матеріалів на виробництво продукції, для ремонту основних засобів, на адміністративні цілі; нарахування амортизації; списання основних засобів, нематеріальних активів, МШП, що стали непридатними; витрати від знецінення запасів; нестачі запасів (сировини, комплектуючих виробів, готової продукції, товарів); нарахування резерву сумнівних боргів або списання дебіторської заборгованості, яка не може бути сплачена; благодійні внески; належні до оплати або списані штрафи, пені, неустойки [3,20,36].

До витрат, що збільшують зобов'язання, належать нарахування: заробітної плати працівникам підприємства, які перебувають із ним у трудових відносинах; податків, зборів, обов'язкових платежів; відрахувань на страхування; орендної плати, комунальних послуг, витрат зв'язку, послуг сторонніх організацій (юридичних, аудиторських, консультаційних, тощо). У підсумку затрати до визнання їх витратами, що призводить до зменшення власного капіталу проходять такі етапи: витрачання коштів і придбання ресурсів (наявні активи); передача ресурсів у виробництво і їх використання; зіставлення затрат із доходом і виникнення витрат; визначення фінансового результату; зменшення власного капіталу і визнання доходу [33].

Отже, є всі підстави зробити такий висновок, що облікове розуміння витрат операційної діяльності відрізняється від їх економічного підходу. Крім того витрати – це загальноекономічна категорія, що характеризує використання різних речовин і сил природи в процесі господарювання. По суті економічні витрати трактуються як “затрати втрачених можливостей”, тобто сума грошей, яку можна отримати за найбільш вигідного із усіх можливих альтернативних варіантів використання ресурсів [29]. Тобто поняття економічних витрат пояснюється обмеженістю ресурсів порівняно з кількістю варіантів їх використання. З бухгалтерської точки зору, витрати – це тільки очевидні витрати ресурсів.

Таким чином, в результаті дослідження можна відмітити, що термін “затрати” має відношення до будь-якого використання ресурсів, в тому числі на придбання активів, в той час як термін “витрати” – використання тільки тих ресурсів, які при визначенні прибутку суб’єкта господарювання за даний період часу співставляються з доходами [29].

В більшості наукових досліджень для визначення показника собівартості витрати класифікують, як зображено на рис. 1.1.

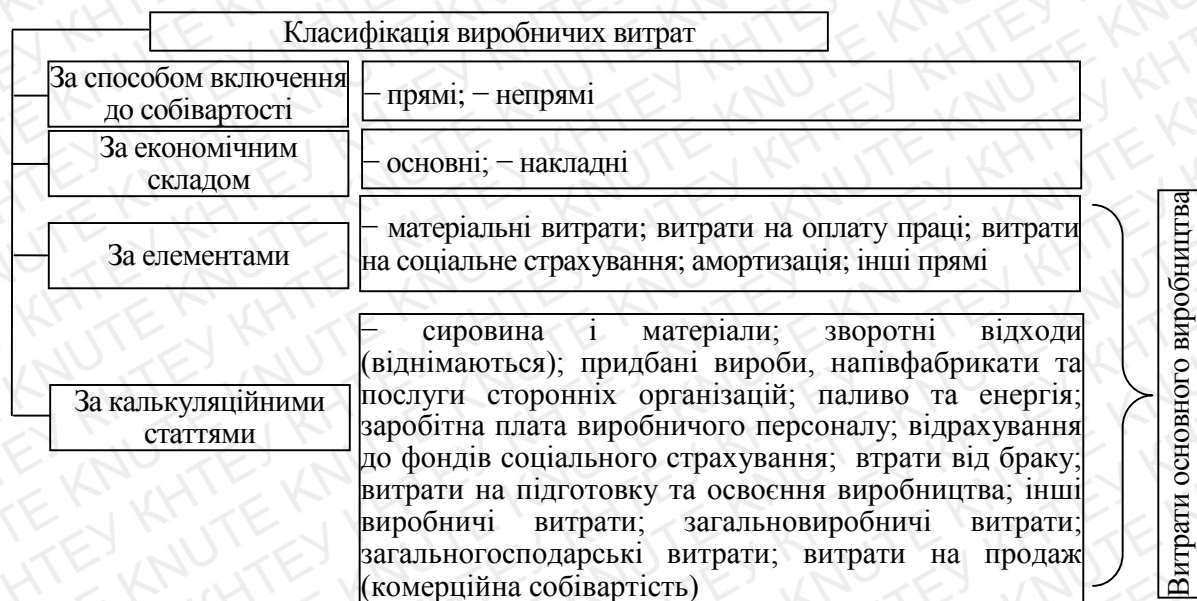

Рис. 1.1. Класифікація витрат, для визначення показника собівартості

Джерело: узагальнено на основі [6, 20, 33]

Дана класифікація витрат виробництва передбачає, що прямі витрати – це витрати сировини та матеріалів, заробітної плати виробничого персоналу разом з відрахуваннями на соціальні потреби та інші витрати, які можна віднести на собівартість продукції на основі первинних документів. Прямі витрати неможливо віднести на основі первинних документів на конкретні вироби, внаслідок чого такі витрати попередньо обліковуються на окремих рахунках і розподіляються пропорційно до певного показника, передбаченого обліковою політикою підприємства. До основних витрат автор відносить ті, що безпосередньо пов’язані з технологічним процесом; до накладних – з організацією виробництва та управлінням.

Для ефективного управління витратами важливіша їхня класифікація за різними ознаками, які й будуть визначати методичні підходи до регулювання

того чи іншого виду витрат. У першу чергу потрібно сказати, що витрати на підприємстві поділяються в залежності від його видів діяльності (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація витрат підприємства за видами діяльності

Вид діяльності	Витрати
Операційна діяльність	Основна діяльність
	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)
	Адміністративні витрати
	Витрати на збут
	Інша операційна діяльність
	Інші операційні витрати
Фінансова діяльність	Фінансові витрати
Інвестиційна діяльність	Втрати від участі в капіталі
	Інші витрати

Джерело: узагальнено на основі [33,47]

Необхідно зазначити, що в даний час в Україні операційні витрати групують у п'ять елементів: матеріальні затрати; витрати на оплату праці; відрахування на соціальні заходи; амортизація; інші операційні витрати.

Відповідно до НП(С)БО 16 “Витрати” [47] та Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств [33], передбачено, що до складу елемента “Матеріальні витрати” включається вартість витрачених у виробництві (крім продукту власного виробництва): сировини й основних матеріалів; насіння; кормів; палива і мастильних матеріалів; купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів; палива й енергії; будівельних матеріалів; запасних частин; тари й тарних матеріалів; допоміжних та інших матеріалів. Вартість зворотних відходів, отриманих у процесі виробництва, не включається до елемента операційних витрат “Матеріальні витрати”.

Як правило під час виробництва сільськогосподарської продукції витрачаються куповані матеріали (мінеральні добрива, отрутохімікати, пальне тощо) та одержані в своєму підприємстві (органічні добрива, насіння, корми). У цьому розумінні оцінку матеріальних запасів здійснюють згідно НП(С)БО 9 “Запаси”. Також Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” передбачає, що пріоритетною є оцінка, виходячи з витрат

на виробництво та придбання активів підприємства. НП(С)БО 9 встановлює, що запаси відображають в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації [11,47].

Згідно НП(С)БО 16 “Витрати” до складу елемента “Витрати на оплату праці” включаються заробітна плата за окладами й тарифами, премії та заохочення, матеріальна допомога, компенсаційні виплати, оплата відпусток та іншого невідпрацьованого часу, інші витрати на оплату праці [47]. Оплата праці здійснюється на підставі законодавчих та інших нормативних актів, регулюється власником підприємства.

Таким же чином до елемента “Відрахування на соціальні заходи” включаються відрахування на єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі ЄСВ) на даний елемент відносять всі нарахування до пенсійного фонду та інших соціальних фондів, які здійснюються на заробітну плату згідно чинного законодавства. ЄСВ встановлюється у розмірі 22 відсотки до нарахованої заробітної плати (доходів) фізичним особам.

До складу елемента “Амортизація” включається сума нарахованої амортизації основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів. Головним чином метод амортизації підприємство обирає самостійно з урахуванням очікуваного способу отримання економічних вигід від його використання та переглядається у разі зміни очікуваного способу отримання економічних вигід від його використання. Нарахування амортизації за новим методом починають з місяця, наступного за місяцем прийняття рішення про зміну методу амортизації.

В НП(С)БО 16 “Витрати” передбачено, що до складу елемента “Інші операційні витрати” включають витрати операційної діяльності, які не увійшли до складу елементів “Матеріальні витрати”, “Витрати на оплату праці”, “Відрахування на соціальні заходи”, “Амортизація”. Зокрема до складу “Інші операційні витрати” слід включати: витрати на вдосконалення технології і організації виробництва, дослідження та розробки; роботи і послуги сторонніх підприємств і організацій (юридичні, аудиторські, з оцінки майна,

опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, охорона та інші); витрати на забезпечення і обслуговування виробничого процесу; витрати на охорону праці і техніку безпеки; витрати на операційну оренду; втрати від операційної курсової різниці, втрати від знецінення запасів, визнані штрафи, пені, неустойки, тощо.

В НП(С)БО – 16 виділено п'ять видів затрат, які не визнаються витратами і не включаються у звіт про фінансові результати [47]:

- платежі по договорам пенсії, агентським угодам і іншим аналогічним договорам на користь комітента, принципала і ін.;
- попередня (авансова) оплата запасів, робіт, послуг;
- погашення отриманих займів;
- зменшення власного капіталу при його вилученні або розподілу або витрати, які не можуть бути достовірно оцінені;
- витрати, які відображаються зменшенням власного капіталу в тих випадках, якщо це передбачено стандартами бухгалтерського обліку.

1.2. Концептуальні засади обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства

Як вважають дослідники концептуальною основою обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства є: гармонізація регулюючих положень, тлумачення інформації користувачам та інше. По суті концептуальна основа покликана виконувати роль теоретичної «платформи», яка дозволяє узаконити обрану точку зору і протистояти утиску, який би примушував розробляти несумісні з концептуальною основною норми формування інформації про об'єкти обліку.

Джерелом правової інформації відносно обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства є законодавство України. Правова інформація міститься у законодавчих актах вищої юридичної сили, до яких належать закони України, що регулюють діяльність суб'єктів підприємництва у галузі фінансових, господарських та трудових відносин.

Важливим джерелом нормативної інформації є затверджені наказом Міністерства фінансів України Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція про його застосування. Серед основних документів треба назвати директиви ради Європейського Економічного Союзу, рекомендації науково-практичних конференцій тощо.

Система нормативного регулювання бухгалтерського обліку представлена п'ятьма рівнями, кожний з яких охоплює ряд документів (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Рівні нормативного регулювання бухгалтерського обліку

Джерело: узагальнено на основі [30]

При чому Державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні здійснюється з метою створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств, гарантують і захищають інтереси користувачів, а також удосконалення бухгалтерського обліку і фінансової звітності.

У сільськогосподарських підприємствах є значна кількість об'єктів витрат, через наявність рослинницьких і тваринницьких підрозділів, а також обслуговуючих (допоміжних) виробництв та особливостей технологічних процесів при виробництві окремих видів продукції. Як правило управління

витратами передбачає можливість внесення змін у технологічні процеси, заміну одного виду ресурсу та дотриманні суворого режиму економії на всіх ділянках, тому для обліку витрат за центрами відповідальності слід виділяти об'єкти для виокремлення витрат, пов'язаних із виробництвом окремих видів продукції, робіт або послуг з деталізацією постійних, умовно-змінних і змінних витрат.

У рослинництві об'єктами є культури (види культур) або роботи, а у тваринництві – види і групи тварин; у промислових виробництвах – види продукції чи послуг; у допоміжних виробництвах – види робіт чи послуг.

Склад об'єктів, в окремих галузях або виробництвах сільськогосподарських підприємств визначено у Методичних рекомендаціях з планування, обліку та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) № 132 і у звітності форми № 50-сг. Склад цих об'єктів узагальнено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Склад об'єктів обліку витрат у сільськогосподарських підприємствах

Галузі сільськогосподарського виробництва та обслуговування	Об'єкти обліку витрат
1	2
Рослинництво	Культури чи група культур; Роботи: під урожай майбутнього року; на поліпшення земель

продовження таблиці 1.3

1	2
Тваринництво	Види і групи тварин
Промислове виробництво	Види виробництв, а при потребі ще й види продукції; Загальновиробничі витрати кожного виробництва
Допоміжні виробництва: ✓ ремонтна майстерня ✓ автомобільний транспорт ✓ жива тяглова сила ✓ електропостачання, теплопостачання, водопостачання, газопостачання тощо	Витрати на виконання конкретного замовлення; Загальновиробничі витрати майстерні В цілому по автотранспорту або за групами машин (самоскиди бортові, рефрижератори, крани тощо) В цілому по виробництву В цілому по кожному виробництву

Джерело: узагальнено на основі [33, 41]

В Україні під час запровадження НП(С)БО було забезпечено дотримання вимог МСФЗ. Головним чином формування методологічних засад обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства здійснено з орієнтацією на загальноприйняті принципи обліку. Тому, варто провести порівняння регламентації формування показників обліку таких витрат у системі міжнародних і національних стандартів. Взагалі прийнятий НП(С)БО 16, є в якійсь мірі унікальним, адже, в системі МСФЗ відсутній окремий стандарт щодо витрат. Необхідно зазначити, що в МСФЗ 1 «Подання фінансової звітності» окреслені лише загальні вимоги до складання і подання звітів та вимоги щодо обов'язковості представлення інформації про окремі показники доходів і витрат. Також стандарт не визначає деталізованого переліку витрат, на відміну від наведеного у НП(С)БО 16, але вказує, що для будь-якого суб'єкта господарювання обов'язковим є представлення додаткових рядків та інших показників у підсумковій інформації про результати підприємства та у звітності про сукупні доходи діяльності підприємство зобов'язується подавати додаткові рядки, якщо при цьому підвищиться рівень зрозумілості інформації про фінансові результати [35,41,47]. Більше того норми МСБО 1 не забороняють підприємствам представляти розгорнену аналітичну інформацію про витрати та існує умова

– суттєвість таких витрат для фінансового результату.

Класифікація витрат, яку підприємство подає у звітності, за вимогами міжнародних стандартів повинна базуватися на одному з двох критеріїв: характері витрат або на тій функції, яку вони виконують для суб'єкта господарювання, з урахуванням того, яка класифікація є більш прийнятною і доречною.

Перша форма аналізу носить назву «метод характеру витрат». Згідно з цим підходом витрати визнаються і групуються за їх акумульованими видами в розрізі всіх видів діяльності (наприклад, матеріальні витрати, зарплата, амортизація, інші витрати). При цьому відповідне повторне групування витрат за функцією не проводиться. На рис. 1.3 наведено приклад класифікації витрат за їх характером.

Рис. 1.3. Класифікація витрат за їх характером згідно МСБО 1

Джерело: узагальнено на основі [35, 47]

По суті, аналіз витрат за їх характером у МСБО 1 є аналогом класифікації витрат за елементами у вітчизняному П(С)БО 16. Єдина суттєва відмінність полягає у тому, що в такій класифікації міжнародні стандарти не розділяють витрати на «операційні» та «неопераційні», враховуючи в складі елементів («витрат за характером») витрати на оплату праці, матеріали, амортизацію та інші витрати не лише операційної, а й інших видів діяльності підприємства, якщо такі витрати можливо ідентифікувати, а ті, які за своєю економічною природою не стосуються жодного з цих видів (наприклад,

собівартість реалізованих необоротних активів, курсові різниці, відсотки за кредит тощо), відносять до інших витрат.

Висновок за розділом 1

Розкрито економічну сутність, визнання та класифікацію операційної діяльності сільськогосподарського підприємства. Це дозволяє зробити висновок, що поняття «витрати операційної діяльності сільськогосподарського підприємства» слід трактувати як вартість, ресурсів використаних на виготовлення сільськогосподарської продукції найбільш економічно вигідними методами з дотриманням такої технології виробництва, яка одночасно забезпечує оптимальну величину витрат для отримання прибутку та максимально можливу споживчу цінність готового продукту. Класифікаційні групування витрат можуть бути розмежовані залежно від організаційної та виробничої структура підприємства та залежить від його специфіки діяльності, розміру, особливостей технології та організації виробництва, організаційної структури підприємства, конкретного завдання для задоволення потреб різних груп користувачів, рівня автоматизації обліково-обчислювальних робіт, методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, тощо. Крім того, доповнення класифікаційних ознак і видів операційних витрат сприятимуть розширенню інформаційної бази фінансового та управлінського обліку і забезпечать підвищення ефективності, оперативності процесу управління операційними витратами.

Обґрунтовано концептуальні засади обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства, яка дозволяє узаконити обрану точку зору і протистояти утиску, який би примушував розробляти несумісні з концептуальною основою норми формування інформації про витрати операційної діяльності сільськогосподарського підприємства.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРИВАТНОМУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ «КАНЮКІВСЬКЕ»

2.1. Організація обліку витрат операційної діяльності на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ»

Для дослідження організації обліку витрат операційної діяльності обрано Приватне сільськогосподарське підприємство «КАНЮКІВСЬКЕ» (далі ПСП"«КАНЮКІВСЬКЕ»"). Юридична адреса - Черкаська обл., Уманський район, м. Жашків.

КВЕД: 01.11. Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур; 46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин

Діяльність: Зернові і технічні культури, тваринництво.

У підприємства три засновники фізичні особи.

Дане підприємство є юридичною особою відповідно до чинного законодавства України і створене з метою розвитку аграрного сектору економіки на засадах приватної власності, для отримання прибутку шляхом здійснення виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції рослинництва, допоміжної продукції, надання окремих видів послуг та ін.

Підприємство проводить свою діяльність у відповідності до чинного законодавства України: Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», облікової політики, статуту та інших внутрішніх нормативних документів фірми.

Середньооблікова кількість працівників станом на 31.12.2021 складає 24 осіб. Це штатний персонал, який забезпечує основні процеси діяльності підприємства: управління, контроль та організацію. Щорічно підприємство приймає та звільняє на роботу тимчасових та сезонних працівників в залежності від власних потреб.

Організаційна структура підприємства відображена на рис.2.1.

Рис.2.1. Організаційна структура ПСП"«КАНЮКІВСЬКЕ»"

Джерело: узагальнено на основі даних підприємства

До відділу бухгалтерія відносяться планово-економічний відділ – бухгалтер – 2 особи, економіст-кадровик – 1 особа, склади – 1 особа обліковець.

На ПСП"«КАНЮКІВСЬКЕ»" використовують автоматизовану (комп'ютерну) систему обліку – «1С:Бухгалтерія: 7.7». В основному за такого способу ведення обліку збирання, передавання, систематизація, оброблення облікової інформації здійснюється автоматизовано з використанням спеціально розробленого програмного забезпечення.

Із січня 2015 р. ПСП"«КАНЮКІВСЬКЕ»" є платниками єдиного податку четвертої групи. Базою оподаткування для платників Єдиного податку четвертої групи (далі ЄП 4-ї гр.) для сільськогосподарських товаровиробників є нормативна грошова оцінка одного гектара сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень)– нормативна грошова оцінка ріллі в області, з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного за станом на 1 січня базового податкового (звітного) року.

Встановлено, що формування організація обліку витрат є однією із складових у системі регулювання обліку на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ», що відображений в обліковій політиці. Необхідність застосування облікової

політики визначається підприємством. Можна виділити дві умови за яких підприємство має потребу у її формуванні:

- законодавством передбачено кілька варіантів, у такому разі підприємство обирає один із них;
- законодавча регламентація не розроблена, у такому випадку підприємство самостійно розробляє способи ведення обліку [60].

Була розроблена послідовність дій для формування облікової політики в управлінні процесами виробництва с-г продукції, в межах яких визначити конкретних виконавців та відповідальних осіб на всіх етапах формування облікової політики.

На ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ», облік витрат операційної діяльності регулюється Методичними рекомендаціями з обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств [33].

На досліджуваному підприємстві можна виділити три напрями класифікації витрат: для підрахунку витрат і вирахування фінансового результату; для прийняття управлінських рішень; з метою контролю.

По першому напрямку (для підрахунку витрат і вирахування фінансового результату) витрати на підприємстві класифікують на такі групи витрат: витрати на продукцію, елементи витрат, статті витрат, витрати за кореспондуючими рахунками.

За відношенням до періоду виробництва витрати поділяють на продукцію і на витрати періоду.

Витрати на продукцію (виробництва) виникають при її виробництві і пов'язані з одержанням продукції (виконанням робіт, послуг).

Витрати періоду (діяльності) прямо не пов'язані з виробництвом продукції (робіт, послуг).

У системі бухгалтерського обліку ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» витрати періоду (діяльності) відображаються на окремих бухгалтерських рахунках з обліку витрат на управління і реалізацію (рахунки 92 “Адміністративні

витрати”, 93 “Витрати на збут”, 94 “Інші витрати операційної діяльності”, 95 “Фінансові витрати”, 96 “Втрати від участі в капіталі”, 97 “Інші витрати”).

В галузі рослинництва підприємства є незавершене виробництво. Частина витрат минулого року пов’язана з одержанням продукції в поточному році. У поточному році виконують частину робіт під урожай майбутнього року.

Так, станом на 1 січня 2019 р. для ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» характерні залишки по всіх культурах, що перейшли з минулого року (табл.2.1).

Таблиця 2.1

**Витрати операційної діяльності на виробництво й вихід продукції
рослинництва в**

ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» за 2019 р.

Період	Ячмінь озимий					Озима пшениця				
	Витрати		Вихід продукції			Витрати		Вихід продукції		
	грн.	%	ц	грн.	%	грн.	%	ц	грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Залишок на 01.01.2019 р.	32795	45,8				73992	39,9			
Січень	2094	2,9				3187	1,7			
Лютий	1572	2,2				3785	2,0			
Березень	1400	2,0				4521	2,4			
Всього з п.р.	5066	х				11493	х			
Квітень	1608	2,3				20267	10,9			
Травень	7375	10,2				21840	11,8			
Червень	10584	14,8	1101	45740	42,9	9992	5,4			
Всього з п.р.	24630	х	1101	45740	х	63542	х			

продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Липень	10449	14,7	1092	45367	42,5	17176	9,3	770,5	85283	35,8
Серпень	3599	5,1	373,5	15518	14,6	13462	7,2	651,0	72056	30,2
Вересень						14948	8,1	671,8	74360	31,2
Всього з п.р.	38728	x	2566,5	106625	x	109128	x	2093,3	231699	x
Жовтень						2374	1,3	60,7	6718	2,8
Листопад										
Грудень										
Всього з п.р.	38728	x	2566,5	106625	x	111502	x	2154	238417	x
Всього	71523	100	2566,5	106625	100	185494	100	2154	238417	100

Джерело: узагальнено на основі даних підприємства

Вихід продукції рослинництва почався з червня, коли почав надходити новий урожай ячміню озимого, а в липні відповідно зерно озимої пшениці.

Перелік статей витрат операційної діяльності по виробництву с-г. продукції за даними досліджень ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» і Методичними рекомендаціями № 132 наведено в (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Номенклатура статей витрат виробництві соняшника

№ з/п	Стаття витрат	Згідно з методичними рекомендаціями №132	ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ»
1.	Витрати на оплату праці	+	+
2.	Відрахування на соціальні заходи	-	+
3.	Насіння та посадковий матеріал	+	-
4.	Насіння власного виробництва	-	-
5.	Насіння покупне	-	+
6.	Пально-мастильні матеріали	+	+
7.	Добрива	+	-
8.	Мінеральні добрива	-	+
9.	Органічні добрива	-	+
10.	Засоби захисту рослин	+	+
11.	Роботи та послуги	+	-
12.	Роботи та послуги сторонніх організацій	-	+
13.	Амортизація основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів	-	+
14.	Витрати на ремонт необоротних активів	+	+
15.	Інші витрати на утримання основних засобів	+	-
16.	Роботи і послуги допоміжних виробництв	-	+
17.	Роботи і послуги власного МТП	-	-

Джерело: узагальнено на основі ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ»

Як свідчить практика господарювання ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ», від однієї культури можна отримати декілька видів продукції: основну (для її отримання здійснюється виробничий процес); побічну (має економічне значення, але для її виробництва не організується спеціальний виробничий процес); супутню (різновид основної), які використовуються для задоволення різноманітних потреб.

В результаті рівень собівартості одного виду продукції залежить від собівартості іншого. Також в бухгалтерському обліку виникає необхідність розмежування витрат між даними видами продукції.

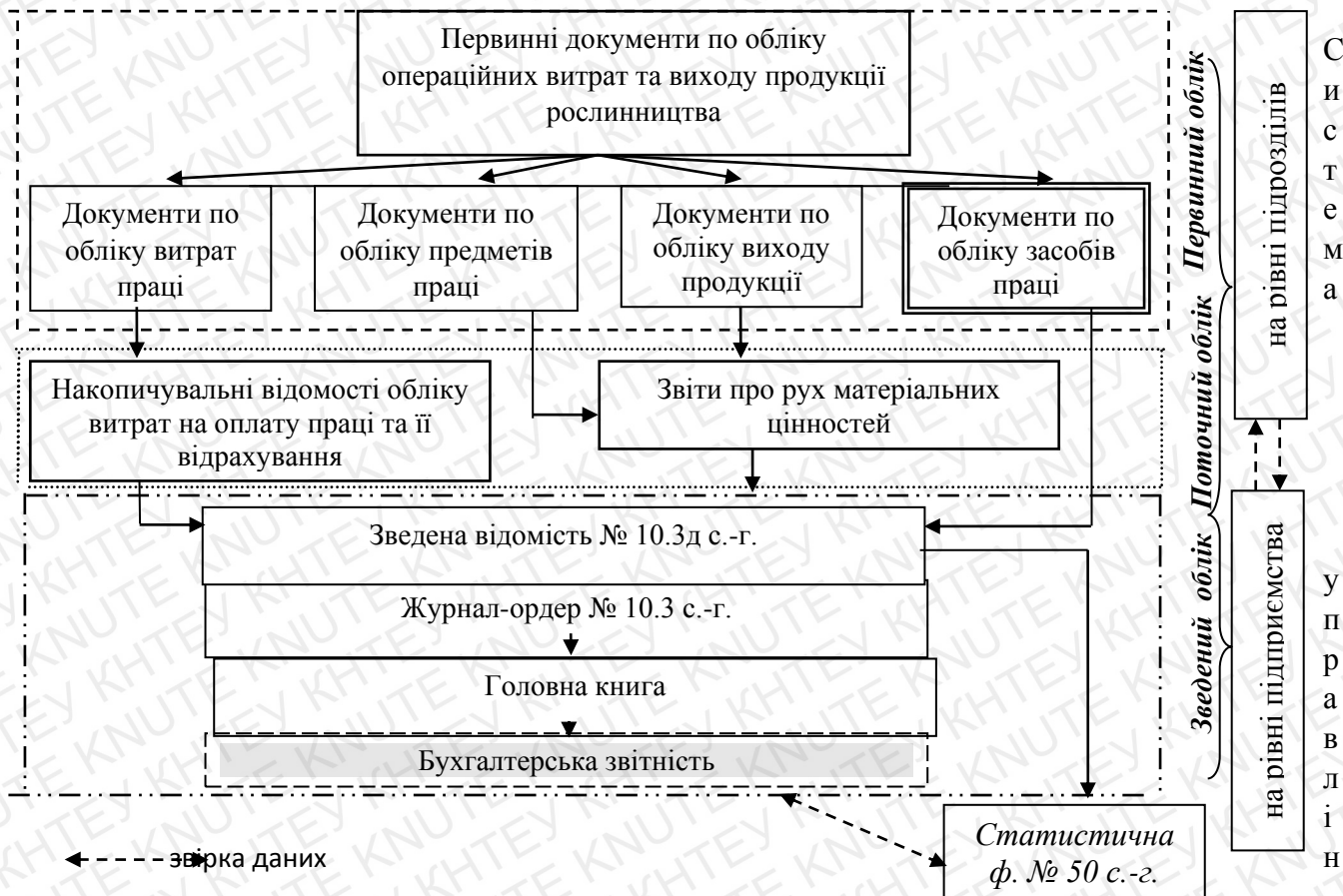
Облік витрат операційної діяльності виробництво продукції рослинництва допускає послідовне виконання декількох видів облікової роботи, а саме:

- відображення елементів витрат на виробництво продукції рослинництва по результатах, а при потребі й за видами робіт;
- нагромадження та розподіл непрямих витрат між об'єктами обліку;
- розмежування та розподіл витрат основного й допоміжного виробництва, а також собівартості товарної продукції та незавершеного виробництва, а в подальшому й визначення результатів діяльності госпрозрахункових підрозділів і підприємства в цілому.

В результаті рівень собівартості одного виду продукції залежить від собівартості іншого. Тому в бухгалтерському обліку виникає необхідність розмежування витрат між даними видами продукції. Тому для вирахування фактичної собівартості отриманої продукції у рослинництві застосовуються різні методи обліку витрат та калькулювання: простий (прямий), пропорційний, коефіцієнтів, середніх реалізаційних цін, метод вирахування витрат на побічну продукцію, нормативний.

При виробництві продукції рослинництва виникають операційні витрати, які напряму пов'язані з технологічним процесом виробництва. Схема документообігу витрат на виробництво продукції рослинництва представлена

на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Схема документообігу щодо обліку операційних витрат на виробництво продукції рослинництва

Джерело: узагальнено на основі даних ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ»

Інформація, що міститься в первинних документах, є початком первинної фіксації фактів та накопичення даних про операційні витрати на виробництво сільськогосподарської продукції з метою оперативного управління господарськими процесами, аналізу господарської діяльності й контролю за раціональним витрачанням матеріальних і грошових засобів, використанням трудових ресурсів. Всі записи в бухгалтерському обліку про витрати операційної діяльності здійснюються за даними відповідних первинних документів за видами витрат (праці, предметів та засобів праці).

Для нарахування оплати праці в ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» використовують наступні первинні документи: облікові листи трактористів-машиністів, шляхові листи трактора, облікові листи праці та виконаних робіт, наряди на відрядну роботу. Ці дані обробляються в центральній бухгалтерії

господарств та на їх основі формується Накопичувальна відомість по обліку витрат на оплату праці та відрахування з неї та на підставі цих даних щомісячно складають Зведену відомість нарахування і розподілу оплати праці та відрахувань на неї за об'єктами обліку.

Насіння та садивний матеріал в ПСП«КАНЮКІВСЬКЕ» відпускають у межах встановлених норм за накладними внутрішньогосподарського призначення. Списання насіння та садивного матеріалу оформляють Актами на списання насіння і садивного матеріалу, витрачання добрив, отрутохімікатів та гербіцидів – Актами про використання мінеральних, органічних добрив, отрутохімікатів та гербіцидів, інвентарю – Актами на списання виробничого та господарського інвентарю тощо. Дані первинних документів в кінці місяця систематизують у Звітах про рух матеріальних цінностей, після чого роблять відповідні записи у виробничих звітах господарства.

Дослідження показало, що при виборі запропонованих методів нарахування амортизації в НП(С)БО 7 на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» вибирають прямолінійний метод. Обґрунтування такого вибору обумовлено простотою розрахунку. Аналітичний облік об'єктів основних засобів здійснюють в інвентарних картках, які містять інформацію про технічні особливості об'єкта, їх інвентарний номер, первісну вартість, норму амортизації та ін. Записи в інвентарних картках здійснюють за даними первинних документів, технічних паспортів. Картки складаються в одному примірнику і зберігатися в бухгалтерії у картотеці. Заповнені інвентарні картки реєструються в типовій формі № 03-7 “Опис інвентарних карток з обліку основних засобів”.

Отримання земельних ресурсів у володіння та користування для ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» було укладення договорів оренди земельних часток (паїв) і земельних ділянок з їх власниками – членами колишніх колективних сільгоспприємств і пенсіонерами.

Аналітичний облік орендованих необоротних активів ведеться за їх видами. Тому для кращої організації аналітичного обліку доречним є відкриття

субрахунку 011 «Орендовані земельні ділянки» та субрахунків другого порядку за категоріями угідь залежно від наявності їх у підприємства, наприклад: 011.1 «Рілля», 011.2 «Сіножаті», 011.3 «Пасовища», 011.4 «Багаторічні насадження». Такий підхід забезпечить управлінський персонал достовірною й оперативною інформацією про склад сільськогосподарських угідь підприємства.

Загальновиробничі витрати розподіляють на кожен об'єкт витрат з використанням бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат, виручки від реалізації, земельної площі тощо).

Так, у ПСП«КАНЮКІВСЬКЕ», загальновиробничі витрати поділяють на постійні та змінні.

За кожним об'єктом обліку операційних витрат ведеться аналітичний облік по виробничих рахунках, де відображають витрати на вирощування сільськогосподарських культур, проведення робіт та вихід продукції рослинництва.

2.2. Фінансовий облік витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства

Фінансовий облік витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» напряму залежить від його обліково-інформаційного забезпечення. Для обліку витрат операційної діяльності на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» призначений рахунок 23 «Виробництво», групування витрат за рахунками бухгалтерського обліку ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» приведено на рис.2.3.

За дебетом рахунку 23 «Виробництво» відображаються прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також розподілені загальновиробничі витрати і втрати від браку продукції (робіт, послуг) з технологічних причин; за кредитом — вартість фактичної виробничої собівартості завершеної виробництвом готової продукції (у дебет рахунків 26 «Готова продукція», 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»), вартість виконаних робіт і

послуг (у дебет рахунку 90 «Собівартість реалізованих продукції, товарів, робіт, послуг»), собівартість виготовлених у допоміжних (підсобних) виробництвах виробів, робіт, послуг (інструменту, енергії, ремонтно-транспортних послуг тощо).

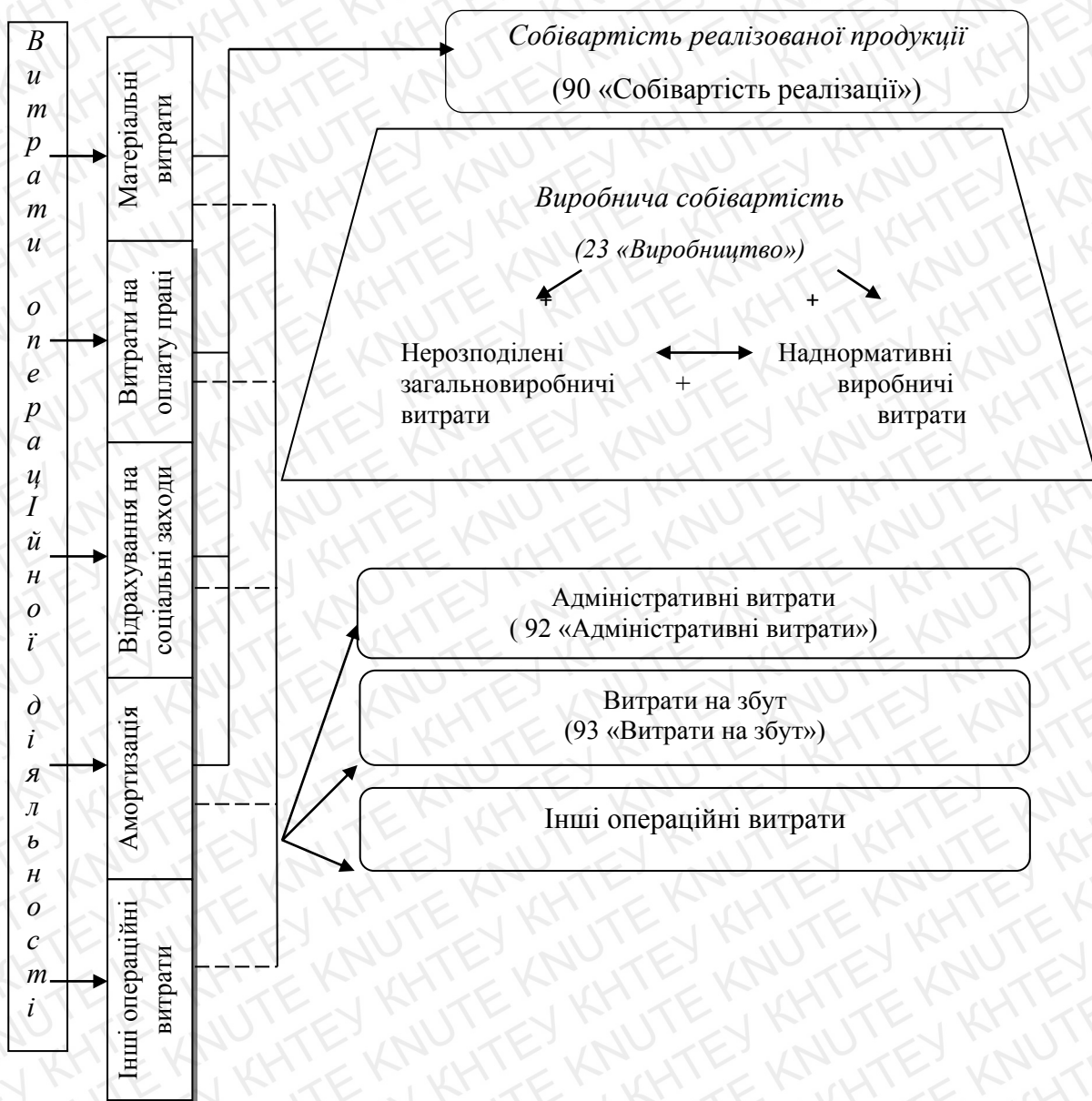

Рис. 2.3 Групування витрат операційної діяльності за рахунками бухгалтерського обліку ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ»

Джерело: узагальнено на основі даних ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ»

Також на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» для обліку витрат, пов'язаних з утриманням і експлуатацією тракторів, комбайнів, інших самохідних, причіпних, начіпних сільськогосподарських машин і знарядь для обробки ґрунту, вирощування та збирання урожаю, використовують аналітичні рахунки

2351 «Утримання і експлуатація машинно-тракторного парку» та 2352 «Утримання і експлуатація комбайнів та інших самохідних машин»

Крім того на аналітичному рахунку 2351 обліковують витрати на утримання і експлуатацію тракторів по всіх видах робіт, тракторних причепів, сільськогосподарських машин, використовуваних для обробітку ґрунту, сівби, догляду за посівами, збирання урожаю, а також гаражів, майданчиків для зберігання техніки та інших основних засобів МТП.

На аналітичному рахунку 2351 обліковують витрати на утримання і експлуатацію тракторів по всіх видах робіт, тракторних причепів, сільськогосподарських машин, використовуваних для обробітку ґрунту, сівби, догляду за посівами, збирання урожаю, а також гаражів, майданчиків для зберігання техніки та інших основних засобів МТП. В межах рахунку ведуть аналітичний рахунок наступного порядку, на якому обліковують витрати на експлуатацію тракторів на сільськогосподарських і транспортних роботах (табл.2.3)

Таблиця 2.3

Відомість розподілу витрат по утриманню та експлуатації машинно-тракторного парку в ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» за 2017 рік

№ з/п	Об'єкти обліку, на які відносяться витрати (культури)	Обсяг виконаних робіт, ет. га	Витрати до розподілу, грн.	Кореспондуючий рахунок
1.	Озима пшениця поточного року	1728,89	8322,97	2311
2.	Ячмінь	3576,21	40838,44	2313
3.	Кукурудза на зерно	1686,41	19192,77	2315
4.	Соняшник	3151,76	35890,98	2310
5.	Горох	1558,80	17750,99	2313
7.	Ріпак	4379,95	49877,12	2311
8.	Озима пшениця майбутнього року	3362,18	38287,16	2314
9.	Витрати під врожай наступного року	20788,06	236724,18	2319
<i>Разом</i>		<i>44419,12</i>	<i>505825,23</i>	<i>X</i>
10.	Транспортні роботи тракторів	15852,62	180523,30	X
<i>Всього</i>		<i>60269,74</i>	<i>686354,53</i>	<i>2351 (кредит)</i>

Джерело: узагальнено на основі даних ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ»

Протягом звітнього періоду на кредиті аналітичного рахунку 2351 відображають тільки планову вартість транспортних робіт (вказуючи їх загальний обсяг у тонно-кілометрах і умовних еталонних гектарах), яку було

віднесено на рахунки з обліку товарно-матеріальних цінностей та інших споживачів послуг. Наприкінці року нерозподілену частину витрат, обраховану на аналітичному рахунку 2351, розподіляють між окремими культурами (групами культур і транспортними роботами пропорційно до виконаних робіт в умовних еталонних гектарах за формою.

Кореспонденція рахунків по обліку витрат операційної діяльності на біологічні перетворення та виходу продукції рослинництва на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» наведено в Додатку Г.

Отже, операційні витрати на посів озимих культур урожаю наступного звітного року доцільно залишати на субрахунок 231 «Незавершене виробництво в рослинництві», а, наприклад, витрати, пов'язані із декількома майбутніми виробничими періодами (витрати на вапнування та гіпсування ґрунтів, внесення органічних добрив тощо) було б доцільно відносити не на операційний калькуляційний рахунок «Основне виробництво», а на бюджетно-розподільчий субрахунок «Витрати майбутніх періодів в рослинництві», так як залишок за цими рахунками виступають витрати, що мали місце протягом поточного звітного періоду, але належать до декількох наступних виробничих періодів.

В процесі дослідження було встановлено, що для розподілу витрат між основною, побічною та супутньою продукцією на практиці ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» використовують - вирахування із загальної суми витрат вартості супутньої продукції по обліковим цінам. Об'єктами обчислення собівартості продукції зернових культур в є зерно, зерновідходи і солома. Витрати на вирощування й збирання зернових культур становлять собівартість зерна, зернових відходів і соломи. Загальну суму витрат (за вирахуванням вартості соломи) розподіляють на зерно і зернові відходи пропорційно до питомої ваги повноцінного зерна, що міститься в зернових відходах. Собівартість 1 ц зерна і зернових відходів визначають діленням витрат вирощування зернових культур на відповідну фізичну масу зерна і зернових відходів після очищення і сушіння.

2.3. Облік витрат операційної діяльності в системі прийняття управлінських рішень на підприємстві

В процесі дослідження встановлено, що облік витрат операційної діяльності в системі прийняття управлінських рішень на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» пов'язаний із калькулюванням собівартості продукції та оперативним контролем з виробництва конкретних видів рослинницької продукції. Слід відмітити, що одним із головних завдань калькуляції собівартості продукції рослинництва є правильне віднесення і розподіл витрат за об'єктами, віднесення їх на кожний вид продукції в тій мірі, в якій вони відображають вартість використаних засобів. На ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» застосовується простий метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції рослинництва (рис. 2.4).

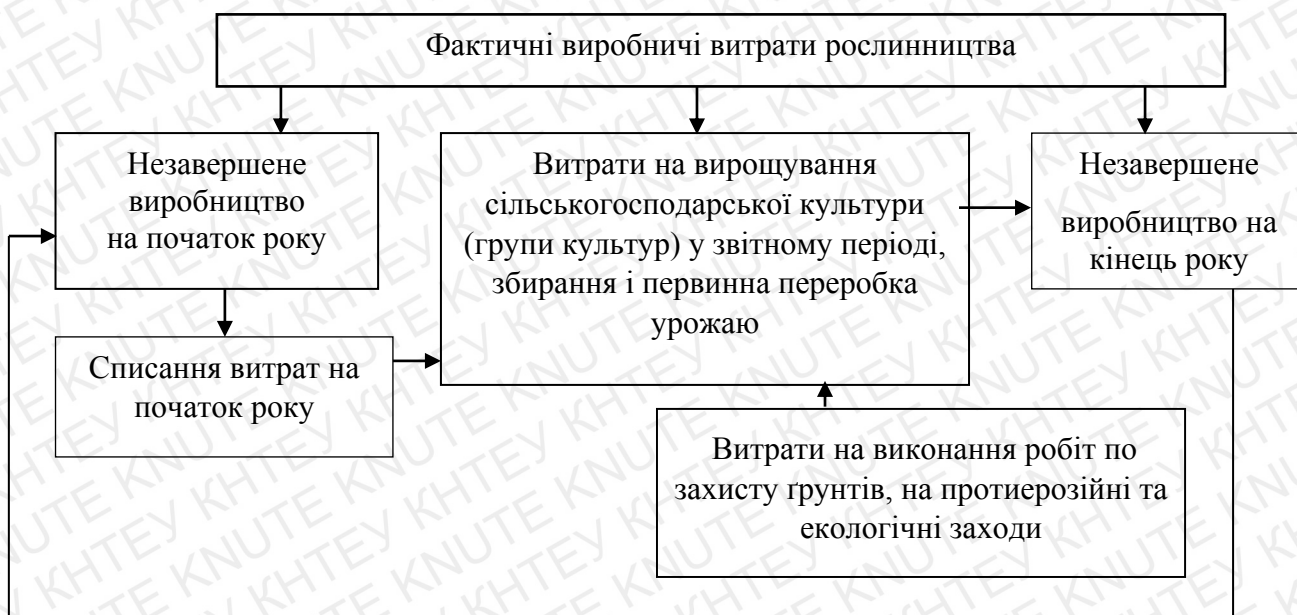

Рис. 2.4. Схема формування фактичних виробничих витрат рослинництва в ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ»

Джерело: власні дослідження

Як видно із рис. 2.4. виробничий процес на вирощування сільськогосподарських культур не обмежується календарним роком.

Тому в даному випадку одночасно формуються три типи об'єктів витрат:

- витрати минулих років під урожай поточного року;
- витрати даного року під урожай поточного року;

- витрати даного року під урожай наступних років.

Перші дві групи витрат узгоджуються з планами на календарний рік, так як витрати минулих років списуються на відповідні аналітичні рахунки витрат під урожай поточного року. В зв'язку з цим в обліку виділяють витрати під урожай поточного року і витрати під урожай майбутніх років.

Проведені дослідження в ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» показують, що витрати під урожай майбутніх років обліковуються на окремих аналітичних рахунках за видами робіт, бо під час здійснення таких витрат трапляються випадки, коли не відомо, на вирощування якої культури буде використана дана площа. Ці витрати переходять на наступний рік як залишок незавершеного виробництва. В наступному році витрати на посів озимих культур відносять постатейно на відповідні аналітичні рахунки озимих культур урожаю поточного року, а інші витрати, здійснені у минулому році на виконання сільськогосподарських робіт розподіляють у поточному році між культурами після визначення фактичних площ посіву.

Досліджено, що в ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» розподіл витрат минулих років здійснюють постатейно пропорційно до площ посіву. Для цього на підприємствах роблять окремий розрахунок, в якому розраховують суму витрат на 1 га і множать її на площу, що фактично зайнята відповідною культурою. Таким способом розподіляють витрати минулого року на підняття зябу, лушення стерні, внесення органічних, мінеральних добрив, догляд за парами, снігозатримання, зрошення, осушення тощо. Витрати, пов'язані з підготовкою ґрунту, посівом багаторічних трав, вартістю їх насіння та іншими разовими витратами входять до складу незавершеного виробництва.

Використання простого методу на підприємстві, дозволяє формувати дані відповідно до потреб контрольних функцій обліку. При цьому, необхідно враховувати, що здійснення поточного контролю витрат у рослинництві вимагає врахування біологічних перетворень поточних активів рослинництва шляхом виконання багатьох технологічних операцій, які передбачені у технологічних картах.

В ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» виділено структурний підрозділ машинно-тракторний парк. За таким підрозділом земля не закріплюється, він виконує роботи за завданнями бригадира рільничої бригади. Цьому підрозділу доводяться завдання з виконання робіт та відповідний ліміт витрат.

В процесі дослідження виявлено, що на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» розробляється відповідна організаційно-правова та робоча документація, що представлена внутрішньогосподарським договором бригади. Договір регламентує обов'язки сторін, механізм матеріального стимулювання, порядок обліку витрат та відповідальність сторін. Робоча документація охоплює додатки до договору щодо земельних ресурсів і основних засобів бригади, завдань з виробництва продукції та внутрішньогосподарських цін на неї, обсягів постачання бригаді матеріальних ресурсів, енергоносіїв, цін на них, технологічних регламентів та складається річний виробничий бюджет бригади. Крім того, у підрозділі розробляються конкретні форми обліку як для оперативного контролю витрат так і для статистичної звітності.

Для посилення режиму економії витрат виробництва і реалізації продукції, підвищення ефективності виробничих процесів, економне використання трудових і виробничих ресурсів на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» була запроваджена чекова форма контролю витрат. Дослідження підтверджує, що уже сам факт існування ліміту витрат підрозділу та застосування методів матеріального стимулювання за економію витрат формує стимули ефективного використання ресурсів. Вважаємо, що важливою її перевагою є те, що керівник підрозділу несе відповідальність за витратами протягом всього звітного періоду і націлений на отримання економії витрат.

Досліджено, що від побудови організаційної структури залежить система управлінського обліку підприємства. Тобто, власник і адміністрація підприємства вирішує, якому підрозділу надати ті або інші повноваження, як розподілити відповідальність між виконавцями тощо.

Як показують наші дослідження управлінський облік на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» є підсистемою бухгалтерського обліку, який функціонує

на основі формально створених окремих підрозділів, які сприяють ефективнішій організації виробничого процесу і забезпечують кращий фінансовий результат усього підприємства.

Необхідність децентралізації в ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» пояснюється тим, що керувати меншим за розміром підприємством легше і простіше, в результаті чого посилюється контроль, дисципліна, збільшується мотивація працівників, а тому результати діяльності підприємства в цілому як наслідок діяльності його підрозділів, будуть кращі, ніж за умов централізації. Основною перевагою децентралізації є свобода керівника підрозділу у прийнятті рішень, що дає їм змогу ефективніше працювати. Однак ефективний поділ на підрозділи вимагає від вищого керівництва таких дій: визначення розмежованих видів економічної діяльності в межах підприємства; забезпечення стимулів; спрямування грошових потоків до найприбутковіших видів діяльності; здійснення стратегічного планування [29].

До важливих недоліків децентралізації можна віднести наявність значної кількості підрозділів може негативно вплинути на співпрацю підрозділів; виникнення додаткових витрат на утримання управлінського персоналу; втрата керівництвом частини своєї управлінської потужності, яку він делегує менеджерам підрозділів; мінімізація щодо можливостей керівництву підприємства оперативно і ефективно прийняти рішення.

Висновки за 2 розділом

Проведене дослідження дозволяє зробити висновки стосовно сучасного стану обліку витрат операційної діяльності на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ».

Описано організацію обліку витрат операційної діяльності на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ», яка регулюється Методичними рекомендаціями з обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств та Методичними рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств. Крім того елементи облікової політики з

витрат операційної діяльності мають знайти відображення у Наказі про облікову політику підприємства.

Охарактеризовано фінансовий облік витрат операційної діяльності ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ». Інформація про витрати формується у первинному обліку шляхом внесення записів про господарські операції у бланки первинних документів. Потім інформація проходить етап зведення (складання зведених реєстрів обліку), бухгалтерського обліку (відображення господарських операцій на рахунках обліку). Витрати операційної діяльності обліковувати за статтями, перелік яких підприємство виділяє самостійно. Витрати доцільно групувати за кореспондуючими рахунками, кожний з яких буде окремою статтею. При потребі деталізацію витрат проводять шляхом використання субрахунків різних порядків.

Розглянуто облік витрат операційної діяльності в системі прийняття управлінських рішень на підприємстві. На ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» застосовується простий метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції рослинництва, розроблена відповідна організаційно-правова та робоча документація, що представлена внутрішньогосподарським договором бригади, для посилення режиму економії витрат виробництва і реалізації продукції, підвищення ефективності виробничих процесів, економне використання трудових і виробничих ресурсів на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» була запроваджена чекова форма контролю витрат.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИВАТНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА «КАНЮКІВСЬКЕ»

3.1. Напрями і заходи удосконалення обліку витрат операційної діяльності на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ»

Напрями і заходи удосконалення обліку витрат операційної діяльності на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» повинні бути спрямовані на підвищення достовірності даних, необхідних для складання звітності про результати діяльності підприємства.

Вважаємо, що підприємство самостійно обирає необхідну методичку обліку витрат виробництва, в тому числі і витрат операційної діяльності а за бажанням можуть ще й складати рахунки управлінського обліку.

Однією з особливостей досліджуваного об'єкта є те, що вибір методики обліку витрат виробництва продукції рослинництва обмежений, адже статистичні органи вимагають подання звітності про рівень собівартості продукції за формою № 50-с.-г., що потребує інформаційного забезпечення та калькуляції собівартості продукції за однотипною методикою [28,29].

На ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» для накопичення даних про собівартість реалізованої продукції призначено рахунок 90 «Собівартість реалізації». Разом із тим підприємство протягом звітного року може реалізовувати продукцію поточного та попереднього року, по суті є потреба щодо відкриття аналітичних рахунків для обліку кількості та собівартості кожного виду продукції. Тому пропонуємо відкривати аналітичні рахунки для обліку виручки від реалізації кожного виду продукції на рахунок 70 «Доходи від реалізації». Також подібні втрати, які в більшості є прямими слід фіксувати і на 93 «Витрати на збут». У підсумку на кожний вид продукції необхідно відкривати аналітичні рахунки на рахунках 90, 93 і 70.

У цьому аспекті встановлено, що оскільки на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» в перспективі будуть функціонувати центри відповідальності, тому інформація

повинна бути зібраною і на рахунку 23. Це, з одного боку, ускладнює ведення обліку, а з іншого – призводить до необхідності узагальнення інформації для заповнення статистичної форми № 50-с.-г. з чотирьох рахунків Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств, (90, 93, 70, 23).

Щодо центрів відповідальності, то вони можуть виникати на базі окремих підрозділів підприємства, так і сегментами відповідальності. В межах одного підрозділу може існувати декілька центрів відповідальності.

Отже, видами центрів відповідальності є не тільки окремі відділення, підрозділи, цехи, ланки, бригади, але і об'єкти виробничого процесу, а також працівники.

Центри відповідальності нижчих рівнів звітують перед керівниками центрів відповідальності вищих рівнів за результати своєї роботи (рис. 3.1).

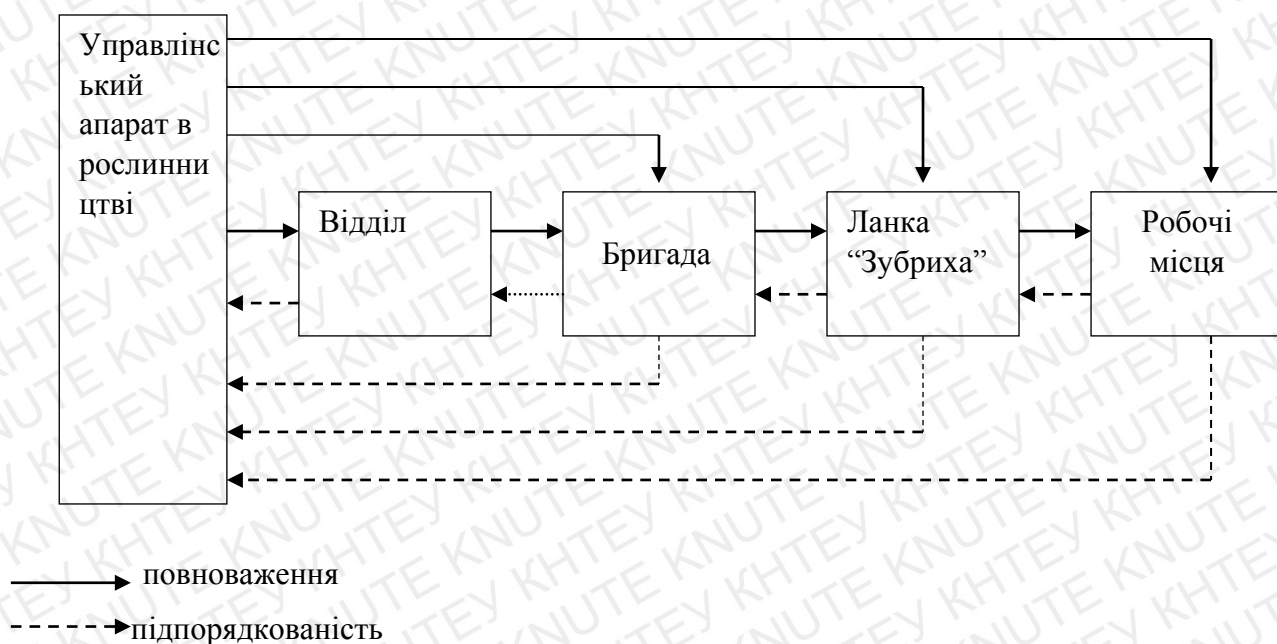

Рис. 3.1. Рівні центрів відповідальності

Джерело: узагальнено на основі[20,29].

Методичними рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств передбачено, що витрати на виробництво продукції (робіт, послуг)

формується за центрами відповідальності та об'єктами обліку, планування та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) [11].

Центри відповідальності за витратами в ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» можуть бути побудовані наступним чином (рис. 3.2).

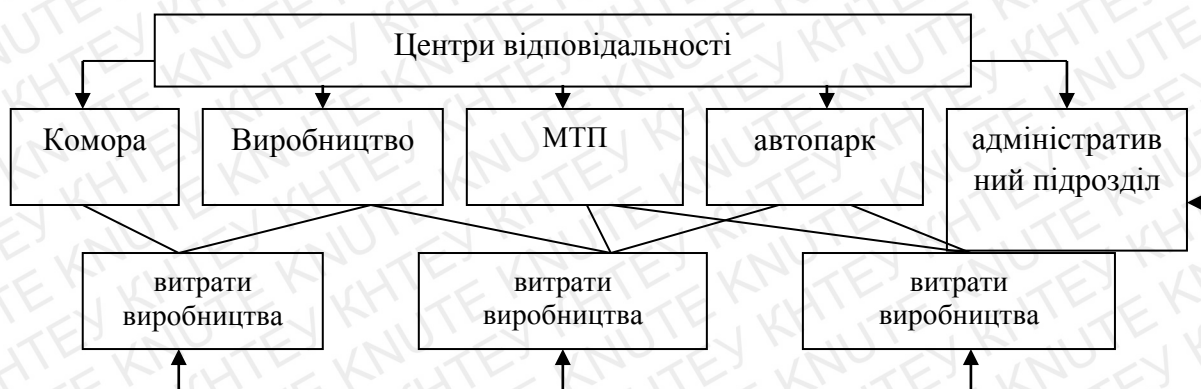

Рис. 3.2. Центри відповідальності за витратами

Джерело: розроблено автором на основі[20,29].

На відміну від місць виникнення витрат центри відповідальності за витратами займаються групуванням витрат в аналітичному обліку за окремими роботами, операціями, функціями виробничих підрозділів.

Як вже зазначалось, вирішальне значення для побудови обліку має узгодження організаційної структури підприємства в цілому та надання окремим підрозділам повноважень щодо контролю за результатами діяльності.

У разі обміну ресурсами між підрозділами ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» керівники виробничих підрозділів виписують чеки на суму відпущених цінностей, виконаних робіт, наданих послуг. Чеки замінюють накладні внутрішньогосподарського призначення. За чеками в кінці звітного періоду підраховують доходи і витрати, визначають фінансовий результат.

Ця форма дає змогу забезпечити високий контроль за переміщенням і використанням ресурсів між підрозділами. Типові форми чеків не затверджені, а тому підприємство може самостійно їх розробити і виготовити. Під час передачі цінностей чек віддається підрозділу-отримувачу, а корінець чеку залишається у підрозділа-відправника цінностей. На основі чеків складають звіти підрозділів про результати діяльності.

Форми внутрішньої звітності центрів відповідальності обирає саме підприємство відповідно до особливостей і специфіки роботи. Звіти повинні містити необхідні дані про результати діяльності центру відповідальності за певний період і бути побудовані у зручній і сприйнятній формі для користувача.

3.2. Удосконалення управлінського обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства

Результати дослідження підтверджують, що для удосконалення управлінського обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства необхідно виробити єдину схему визначення центрів відповідальності та центрів витрат підприємства й узгодити методику бюджетування і формування фактичної інформації про витрати та вихід продукції у повній відповідності з досягненнями в технології й особливостями їх практичного застосування підприємством.

Необхідно зазначити, що при узгодженні бюджетування і системи матеріального стимулювання ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» важливо враховувати: відповідальність за виконання бюджетних завдань; розподіл усіх витрат на ті, що контролюються і не контролюються в структурному підрозділі; порядок розподілу запланованого прибутку або суми одержаної економії; непрямі вигоди, отримані при виконанні бюджету.

Складання бюджетів з операційної діяльності ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» має враховувати необхідність їх використання при контролі за витратами, тому це слід брати до уваги при планових розрахунках.

Процес операційного бюджетування на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» повинен ґрунтуватися на розробці системи показників, черговості виконання розрахункових операцій та узгодженні їх результатів при розробці поставлених завдань. Крім того система показників, яка визначає стратегію діяльності підприємства, ґрунтується насамперед на технології виробництва рослинницької продукції, та підтверджується аналітичними розрахунками.

Розробка бюджету у бригаді рослинництва проілюстровано на рис. 3.2. Характерно, що у даній схемі наведено загальні положення щодо формування витрат, однак не виділено окремо витрати певних центрів витрат відповідно до організації ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ». Це пов'язано із тим, що відповідальність рослинницької бригади може бути обмеженою окремими об'єктами виробництва. Тому постійні витрати можуть плануватися як по окремій культурі, так і в цілому по бригаді. Залежно від мети бюджетування, в технологічній карті, може застосовуватися очікувана прогресивна технологія з деталізацією за видами та періодами робіт, а нормативи витрат можуть мати відповідне призначення[19-22].

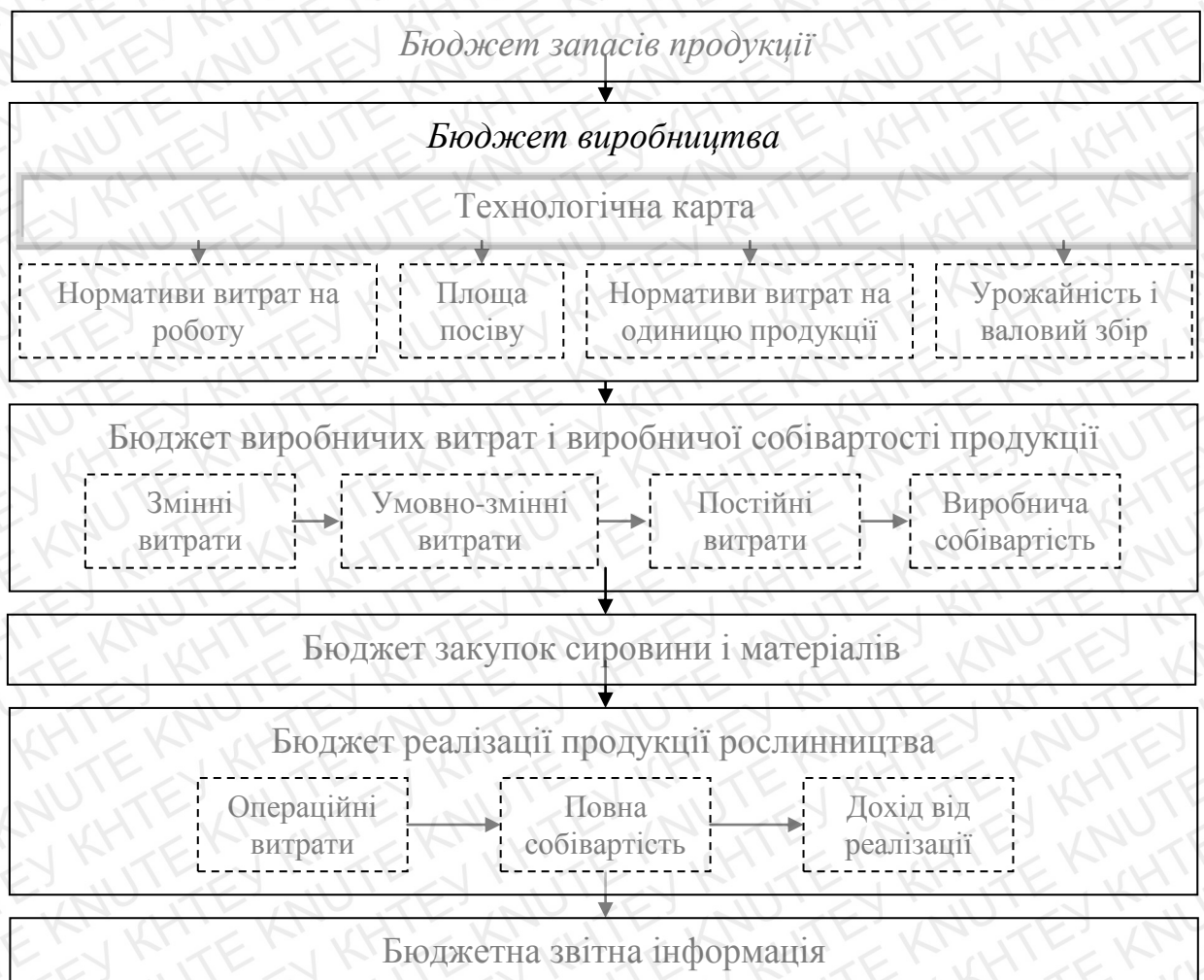

Рис. 3.2. Удосконалений порядок формування бюджетних витрат на основі застосування технологічних карт

Джерело: власні дослідження на основі [19-22].

Це дозволяє зробити висновок, що з моменту затвердження бюджету на рік на підприємстві потрібно застосовувати постійні ціни на конкретний вид

запасів з урахуванням особливостей їх використання у виробничому процесі, наприклад, пального. Слід врахувати, що у сільськогосподарських підприємствах, на відміну від інших галузей, існують відмінності у списанні пального на роботу тракторів, оскільки розраховується середня ціна дизельного пального.

Середню ціну дизельного пального слід застосовувати при визначенні вартості виконаних робіт як при складанні річного бюджету певного центру відповідальності, так і при списанні пального на культури (роботи) протягом звітного періоду. Фактичні витрати на придбання нафтопродуктів мають відноситися протягом звітного періоду на дебет аналітичного рахунку «Відхилення від планової вартості пального», що повинен відкриватися на кожний центр відповідальності у складі рахунку 231 «Рослинництво», а з кредиту цього рахунку має списуватися комплексна вартість пального, фактично використаного на вирощування відповідних культур за цінами, передбаченими річними бюджетами.

Тим самим створюються умови для визначення відхилень від планових цін на нафтопродукти, що має бути прийнято до уваги при визначенні розміру матеріального стимулювання при підведенні підсумків діяльності центру відповідальності за рік. Одночасно така інформація може бути використана для аналізу впливу зовнішніх факторів на наслідки діяльності підприємства в цілому.

Формування фактичних даних про рівень витрат у рослинницьких підрозділах наведено на рис. 3.2.

Підготовка даних згідно з наведеною схемою створює засади поєднання системи обліку і контролю за річним бюджетом кожного підрозділу, включаючи визначення розміру матеріального стимулювання працівників (з урахуванням залежних і незалежних від його діяльності факторів), формування собівартості продукції рослинництва та складання форм звітної інформації.

Рис. 3.2. Умовний розрахунок фактичних витрат в підрозділі ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» по виробництву с-г. продукції

Джерело: власні дослідження на основі [19-22].

Разом з тим в процесі дослідження були виявлені певні складності, які виникають при виконанні робіт у щодо виробництва сільськогосподарської продукції. Причинами при цьому, на наш погляд, слугують факти, на які звернули увагу практики, а саме: наявність ґрунтових різниць та земель, що закріплені за окремими виробничими підрозділами. Тому потрібно уточнити деякі показники, що включені до бюджету, а також формування нормативної бази, щодо складу технічних засобів, які можуть бути використані для виконання робіт на даній ділянці [19-22].

Це призводить до необхідності виділення окремого об'єкту обліку витрат, в контексті із технологією. Цього можна досягнути шляхом відповідного документального оформлення господарських операцій на даному

полі та послідуєчому їх відображенні шляхом відкриття окремих аналітичних рахунків по рахунку 23.

Висновки за розділом 3

Проведене дослідження дозволяє зробити висновки стосовно удосконалення обліку витрат операційної діяльності ПСП «Канюківське». Узагальнено напрями і заходи удосконалення обліку витрат операційної діяльності в системі прийняття рішень на підприємстві серед яких удосконалення існуючих підходів до обчислення фактичних витрат рослинницьких підрозділів, де нами наведено пропозиції щодо ефективної інтеграції систем обліку витрат в рослинницьких підрозділах. Що дасть можливість оперативно визначати відхилення фактичних даних про витрати від бюджетних даних, по-друге, щомісячно застосовувати заходи матеріального стимулювання працівників кожного з підрозділів, по-третє, використовувати інформацію обліку про витрати виробництва і реалізації продукції рослинництва для формування її повної собівартості у фінансовій звітності та статистичній звітності.

Обґрунтовано шляхи удосконалення обліку витрат операційної діяльності, де крім розробки методики обліку витрат слід вирішити питання щодо застосування системи матеріального стимулювання відповідно до результатів діяльності підприємства та його структурних підрозділів.

Система управління витратами підприємства має охоплювати бюджетування, облік витрат і доходів, систему стимулювання виконавців, залучення їх до здійснення контрольних функцій та враховування особливості діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ

Дослідження обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства дозволило зробити наступні висновки:

1. Розкрито економічну сутність, визнання та класифікацію операційної діяльності сільськогосподарського підприємства. Це дозволяє зробити висновок, що поняття «витрати операційної діяльності сільськогосподарського підприємства» слід трактувати як вартість, ресурсів використаних на виготовлення сільськогосподарської продукції найбільш економічно вигідними методами з дотриманням такої технології виробництва, яка одночасно забезпечує оптимальну величину витрат для отримання прибутку та максимально можливу споживчу цінність готового продукту. Класифікаційні групування витрат можуть бути розмежовані залежно від організаційної та виробничої структура підприємства та залежить від його специфіки діяльності, розміру, особливостей технології та організації виробництва, організаційної структури підприємства, конкретного завдання для задоволення потреб різних груп користувачів, тощо.

2. Обґрунтовано концептуальні засади обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства, яка дозволяє узаконити обрану точку зору і протистояти утиску, який би примушував розробляти несумісні з концептуальною основною норми формування інформації про витрати операційної діяльності сільськогосподарського підприємства.

3. Описано організацію обліку витрат операційної діяльності на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ», яка регулюється Методичними рекомендаціями з обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств та Методичними рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств. Крім того елементи облікової політики з витрат операційної діяльності мають знайти відображення у Наказі про облікову політику підприємства. Зокрема це стосується визначення об'єктів обліку, статей виробничих витрат, оцінки готової продукції, змін у робочому

плані рахунків та розробки форм внутрішньої звітності.

4. Охарактеризовано фінансовий облік витрат операційної діяльності ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ». Інформація про витрати формується у первинному обліку шляхом внесення записів про господарські операції у бланки первинних документів. Потім інформація проходить етап зведення (складання зведених реєстрів обліку), бухгалтерського обліку (відображення господарських операцій на рахунках обліку). Витрати операційної діяльності обліковують за статтями, перелік яких підприємство виділяє самостійно. Витрати доцільно групувати за кореспондуючими рахунками, кожний з яких буде окремою статтею. При потребі деталізацію витрат проводять шляхом використання субрахунків різних порядків.

5. Розглянуто облік витрат операційної діяльності в системі прийняття управлінських рішень на підприємстві. На ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» застосовується простий метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції рослинництва, розроблена відповідна організаційно-правова та робоча документація, що представлена внутрішньогосподарським договором бригади, для посилення режиму економії витрат виробництва і реалізації продукції, підвищення ефективності виробничих процесів, економне використання трудових і виробничих ресурсів на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» була запроваджена чекова форма контролю витрат. описати організацію обліку витрат операційної діяльності на ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ».

6. Узагальнено напрями і заходи удосконалення обліку витрат операційної діяльності в системі прийняття рішень на підприємстві серед яких удосконалення існуючих підходів до обчислення фактичних витрат рослинницьких підрозділів, де нами наведено пропозиції щодо ефективної інтеграції систем обліку витрат в рослинницьких підрозділах. Що дасть можливість оперативно визначати відхилення фактичних даних про витрати від бюджетних даних, по-друге, щомісячно застосовувати заходи матеріального стимулювання працівників кожного з підрозділів, по-третє,

використовувати інформацію обліку про витрати виробництва і реалізації продукції рослинництва для формування її повної собівартості у фінансовій звітності та статистичній звітності.

7. Обґрунтовано шляхи удосконалення обліку витрат операційної діяльності, де крім розробки методики обліку витрат слід вирішити питання щодо застосування системи матеріального стимулювання відповідно до результатів діяльності підприємства та його структурних підрозділів. Система управління витратами підприємства має охоплювати бюджетування, облік витрат і доходів, контроль, систему стимулювання виконавців, залучення їх до здійснення контрольних функцій та обов'язково враховувати галузеві особливості діяльності підприємства. Крім того виникає потреба обґрунтування систем показників, що характеризують діяльність підрозділів, сільськогосподарського підприємства і розробки пропозицій щодо стимулювання виконавців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк К. І. Концептуальні засади обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства. Збірник статей студентів КНТЕУ 2020 р.
2. Баланюк І. Ф., Козак І. І., Шеленко Д. І. Формування внутрішнього економічного механізму розвитку організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств. Економіка АПК. 2019. № 5. С. 59-67.
3. Биба В.В. Система управлінського обліку: сутність, завдання та етапи впровадження / В.В. Биба, Ю.І. Матюшина// Економіка та держава. – 2015. - №1/2015 - [URL:http://www.economy.in.ua/pdf/1_2015/16.pdf](http://www.economy.in.ua/pdf/1_2015/16.pdf)
4. Бурко К.В. Взаємодія тактичного менеджменту з обліковою системою підприємства. Sciences of Europe. № 52 2020.Vol 3. 17-24. URL: <https://ru.calameo.com/books/0048473569d85ed7ecf8d>
5. Бюджетування як складова формування управлінських рішень для аграрного підприємства / Стрельченко О.В. // Економіка АПК. - 2020. - № 7 - С. 94
6. Вольська, В.В. Теорія і практика управлінського обліку в аграрних підприємствах. / В.В. Вольська, М.Б. Камінська // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – Вип. 1 (22). – С. 61-66.
7. Гангал Л.С. Організація та методика обліку у забезпеченні конкурентоспроможності сільськогосподарських формувань [Електронний ресурс]. / Л.С. Гангал. // Ефективна економіка. – 2015. – №10. – Режим доступу: www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4467.
8. Голов С. Ф. Управлінський облік : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 400 с.
9. Жук В.Н. Основы институциональной теории бухгалтерского учёта. / В.Н. Жук. // К.: «Аграрная наука», 2013. – 408 с.

10. Завадського Й. Економічний словник / за ред. Й. Завадського, О. Юшкевича: URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/KONDOR/EKONOMIC_SL_2016.pdf
11. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» – URL: http://www.mns.gov.ua/content/laws_kru_buh.html
12. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень» від 05.10.2017 р. № 2164-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>
13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.
14. Іщенко Я.П., Мельник О.С. Спільна діяльність як економічний важіль збільшення обсягів вирощування біологічних активів та виробництва сільськогосподарської продукції. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». №1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7601>
15. Ідентифікація відмінностей бухгалтерського обліку як галузі наукових знань та практичної діяльності: основа трансформаційних перетворень / Бардаш С.В., Кузик Н.П. // Економіка АПК. - 2021. - № 2 - С. 59
16. Канцуров О.О. Управлінський облік: інституціональний аспект. / О.О. Канцуров. // Незалежний аудитор. – 2014. – №10. – С. 71-76.
17. Конституція України URL –: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
18. Коваль О.В. Біологічні активи у звітності: проблемні аспекти. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. №1. С.112-121.2019 р.
19. Коваль О.В. Облік біологічних активів: Монографія. Вінниця: Вид-во ПП «ТД «Едельвейс і К», 2013. 200 с.

20. Крочак О.І. Економічний зміст витрат на виробництво продукції рослинництва та їх класифікація. Теоретичні, методичні та практичні аспекти сталого розвитку економіки України». Під ред. д.е.н. проф.. О.О. Непочатенко. Умань. Видав. «Сочінський М.М.». 2020. С. 218-222
21. Кучеренко Т.Є. Оприбутковуємо урожай зернових культур // Баланс-Агро. 2017. № 25. С. 5-8.
22. Кучеренко Т. Застосування типових та спеціалізованих форм первинних документів на сільськогосподарському підприємстві // Баланс-Агро. 2017. № 7. С. 4-9.
23. Лагутін В.Д., Уманців Ю.М., Щербакова Т.А. \ Економічна теорія : підручник та ін. ; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 608 с.
24. Легенчук С. Ф. Документування в бухгалтерському обліку: процесний підхід: монографія / С. Ф. Легенчук, К. О. Вольська, О. В. Вақун. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2016. – 228 с.
25. Лень В. Бухгалтерський облік в Україні. Основи та практика: навчальний посібник/ Лень В., Гливенко В. – К.: Центр навчальної літератури, 2018.- 608 с.
26. Мазаракі А., Фоміна О. Інституціоналізація управлінського обліку. / А. Мазаракі, О. Фоміна. // Вісник КНТЕУ. – 2015. – №5. – С. 5-15.
27. Малюга Н.М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку: моногр. / Н.М. Малюга. – Житомир: ЖДТУ, 2015. – 548 с.
28. Михайловина С.О., Матрос О.М. Облікова політика аграрних підприємств як дієвий механізм регулювання бухгалтерського обліку // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". - 2019. - №3. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2019-3-4821>
29. Моссаковський В.Б. Особливості управлінського обліку в сільськогосподарських підприємствах. / В.Б. Моссаковський. // Економіка АПК. – 2013. – №6. – С. 40-45.

30. Модернізація державної політики розвитку аграрної сфери України: виклики, шляхи вирішення : монографія / Гадзало Я. М., Гладій М. В., Саблук П. Т., Лузан Ю. Я. Київ : Аграрна наука, 2020. 330 с.

31. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів : наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2006 р. № 1315 URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=66835&cat_id=50097.

32. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів : наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2017 р. № 2. URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=66826&cat_id=50097.

33. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств : наказ Міністерства аграрної політики України від 18.05.2016 р. № 132. - URL: <http://uazakon.com/big/text1528/pg1.htm28>.

34. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку : наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356. -URL: <http://www.uazakon.com/big/text574/pg1.htm>.

35. Міжнародні стандарти фінансової звітності URL: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408.

36. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств: Міжнародний документ від 01.01.2013 р. URL: zakon.rada.gov.ua.

37. МСБО 41 Сільське господарство URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=66835&cat

38. Мошковська О.А. Адаптація зарубіжного досвіду оцінювання активів підприємства до запитів вітчизняних користувачів інформації управлінського обліку / О.А. Мошковська // Галицький економічний вісник. - No 4(59). - 2019. - С. 153-165

39. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

40. Норт Дуглас. Понимание процесса экономических изменений. // Дуглас Норт; пер. с англ. К. Мартынова, Н. Эдельмана; гос. ун-т – Высшая школа экономики. // М.: Изд. дом гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2010. – 256 с.

41. Остапенко Т.М. Інтерпретація прямих та непрямих витрат для цілей калькулювання [Електронний ресурс]. / Т.М. Остапенко. // Економіка. Управління. Інновації. – 2013. – №10. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_2_61.

42. Павлюковець М.П. Концепція побудови сучасної системи обліку на сільськогосподарському підприємстві в умовах інтернет-технологій. / М.П. Павлюковець. // Облік і фінанси. – 2014. – №2 (64). – С. 66-70.

43. Подолянчук О.А., Коваль Н.І., Гудзенко Н.М. Облік в фермерських господарствах: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 374 с.

44. Панадій О.П. Напрями удосконалення методичного забезпечення управлінського обліку витрат у сільськогосподарських підприємствах. / О.П. Панадій. // Проблеми і перспективи інноваційного розвитку аграрного сектора економіки в умовах інтеграційних процесів: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф., 22 грудня 2016 р. У 2 ч. Ч. 2. / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Х.: ХНАУ, 2016. – С. 327-329.

45. Панадій О.П. Перспективи застосування мережевих технологій в управлінському обліку на сільськогосподарських підприємствах. / О.П. Панадій. // Актуальні проблеми економіки та управління в умовах системної кризи: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, 29 листопада 2016 року. – Львів: Львівський інститут МАУП, 2016. – с. 475-477.

46. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 “Запаси” : наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.

47. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати” : наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 URL: Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

48. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05>.

49. Про затвердження Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств : наказ Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001 р. №132 – URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN2842.html.

50. Саблук П. Т., Кропивко М. М. Особливості стратегічного планування розвитку сільської територіальної громади. Економіка АПК. 2018. № 3. С. 5-13.

51. Стаднік Л.І. Облік витрат і виконання робіт авто- і машинно-тракторного парку сільськогосподарських підприємств. / Л.І. Стаднік. // Формування ринкової економіки. – 2015. – №33. – С.669-675.

52. Стратегічні напрями сталого розвитку сільських територій на період до 2030 року / [Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Булавка О. Г. та ін.] ; за ред. Ю. О. Лупенка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2020. 60 с.

53. Сопко В.В, Бенько М.М., Гончаренко О.М. та ін.; Дисциплінарна матриця управлінської звітності : монографія за заг. Ред. В.В. Сопко. – Київ.нац. торг.екон.ун-т, 2016 -456 с.

54. Сук Л. К. Облік поточних біологічних активів і сільськогосподарської продукції / Л. К. Сук // Облік і фінанси. – 2017. – № 2. – С. 71–78.

55. Тлучкевич Н.В. Застосування методики обліку змінних витрат в сільському господарстві. / Н.В. Тлучкевич. // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10(2). – С. 271-276.

56. Управлінський облік: підруч. для студ.вищ.навч.закл./ за заг. ред. О.В. Фоміної . К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020

57. Уланчук В.С., Аніщенко Г.Ю. Визнання та оцінка продукції сільськогосподарського виробництва як особливого об'єкту бухгалтерського обліку, аналізу та планування: збірник наукових праць Уманського

національного університету садівництва / Редкол.: О.О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. – К, 2018. – Вип. 93. – Ч. 2: Економічні науки. – С. 145-158.

58. Фінансовий облік : підручник / [Я. Д. Крупка та ін.]; М-во освіти і науки України, Терноп. нац. екон. ун-т.— 3-тє вид., доповн. та переробл. — Тернопіль : ТНЕУ, 2017. — 417 с.

59. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: Підручник / М. Ф. Огійчук, Л.О. Сколотій, М. І. Беленкова та ін. / За ред. проф. М. Ф. Огійчука. – 7-ме вид., перероб. і допов. – К. : Алерта, 2016. – 1040 с.

60. Фінансовий облік : підруч. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. – 4-те вид. [доп. і перероб.]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – 451 с.

61. Хендриксен Э.С. Теория бухгалтерского учета / Э.С.Хендриксен, М.Ф. Ван Бреда; пер. с англ. Я.В.Соколова. – М.: Финансы и статистика, 2010. – 576 с.

62. Шевченко О.О. Історія економіки та сучасної економічної думки. Сучасні економічні теорії [<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>] / О.О.Шевченко. – URL: http://pidruchniki.ws/15840720/politekonomiya/istoriya_ekonomiki_ta_ekonomichnoyi_dumki_-_shevchenko_oo.

ДОДАТКИ

Пояснювальна записка

Приватне сільськогосподарське підприємство «КАНЮКІВСЬКЕ» проводить свою діяльність у відповідності до чинного законодавства України, Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», облікової політики, статуту та інших внутрішніх нормативних документів фірми.

Хоча в 2016 році підприємством було отримано незначний прибуток від здійснення господарської діяльності, що є небажаним, проте протягом наступних двох років були отримані прибутки стабільні прибутки у сумі 1990 тис грн. Чистий прибуток в 2019 році збільшився порівняно з 2018 роком на 6241 тис. грн. У 2020 році спостерігається зниження прибутку на 86,6 % ніж у попередньому році (рис.1).

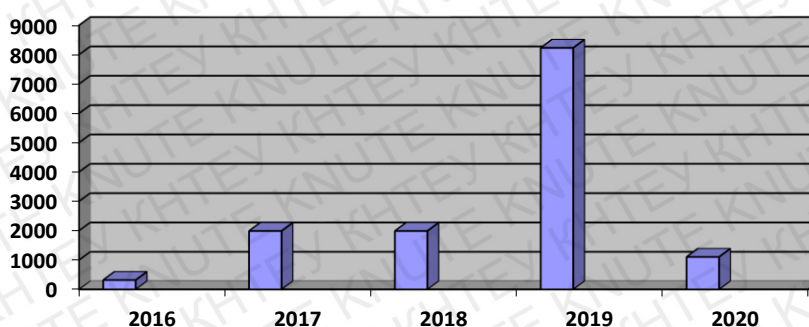

Рис. 1 Фінансовий результат ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ» за досліджувані роки років

Джерело: за даними підприємства

Відомо, що на ліквідність або платоспроможність підприємства впливає його здатність генерувати прибуток. Тому розглянемо такий важливий показник діяльності підприємства як рентабельність (табл. 1).

Динаміка показників рентабельності підприємства

Показники	2016	2017	2018	2019	2020
Валова рентабельність (збитковість) реалізації продукції	8,833401	27,17723	21,34591	1,303987	15,18494
Чиста рентабельність (збитковість) реалізації продукції	3,348212	10,66509	7,754355	32,5246	3,369691
Рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності	55,2	31,98161	34,49274	35,41285	4,607421
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (фінансова рентабельність)	2,202533	12,21009	9,396987	27,56623	3,571775

Джерело: розраховано за даними ПСП «Канюківське»

Аналіз динаміки показників рентабельності показує певну циклічність, що характерно для більшості підприємств регіону. Так 2017 році відбувається зріст, що є позитивним, а вже у 2018 році спад, проте не значний. У 2019 році значно зменшилась валова рентабельність (на 84,6%), проте інші показники рентабельності значно зросли. Що стосується 2020 року, відбувається знову зменшення показників рентабельності, що є негативною тенденцією. Розміри операційної рентабельності у 2020 році значно нижчі, ніж валова рентабельність. Це свідчить про те, що підприємство несе значні адміністративні та збутові витрати.

Протягом періоду дослідження рентабельність активів підвищувалась до 2019 року, та різко впала у 2020 році.. Якщо в 2016 р. підприємство отримала 1,47 копійок чистого прибутку на кожную вкладену гривню активів, то в 2019 р. - вже 21,6 копійок; Факторами такого підвищення є оптимізація структури оборотних активів, і підвищення суми чистого прибутку. Спад у 2020 році склав 2,58 копійок чистого прибутку на кожную вкладену гривню активів. Аналогічно відбулося підвищення фінансової рентабельності. Якщо в 2016 році кожна залучена гривня власних коштів дозволила отримати 2 грн. 22 коп. чистого прибутку, то в 2020 р. – 3 грн. 57 коп.

Проведення аналізу показників фінансової стійкості, визначається на підставі аналізу співвідношення джерел фінансування і його відповідності

продовження додатку А

стану активів (табл. 2). Оцінка фінансової стійкості підприємства має на меті об'єктивний аналіз величини та структури активів і пасивів підприємства і визначення на цій основі міри його фінансової стабільності й незалежності, а також відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності.

Таблиця 2

Динаміка показників фінансової стійкості

Показники	2016	2017	2018	2019	2020	Абсолютні відхилення, +/-			
						2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Коефіцієнт фінансової автономії	0,6632	0,6903	0,7583	0,7843	0,7236	0,0266	0,0679	0,0259	-0,06072
Коефіцієнт фінансової стабільності	1,9740	2,2295	3,1854	3,6369	2,6181	0,2554	0,9559	0,4514	-1,01874

Джерело: розраховано за даними ПСП «Канюківське»

Як бачимо, коефіцієнт фінансової автономії, який характеризує частку власників підприємства у загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність, в 2020 році зменшився на 0,06072 порівняно з 2019 роком.

Значення показника фінансової автономії є дуже низьким, що свідчить про велику залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Коефіцієнт фінансової стабільності зменшився в 2020 році на 1,01874 порівняно з попереднім роком. Значення показника фінансової залежності знаходиться в межах нормативного значення, яке має бути більше 1. Тому підприємство не може зазнати певні фінансові ризики, що дозволить проводити прогнозовану діяльність в довгостроковій перспективі.

Графічне підтвердження динаміки показників фінансової стійкості ПСП «Канюківське» наведено на рис. 2.

Отже, результати аналізу основних показників фінансово-господарської діяльності свідчать, що підприємство має недостатньо матеріальних та фінансових ресурсів, ефективне використання яких може забезпечити успішну діяльність в майбутньому.

продовження додатку А

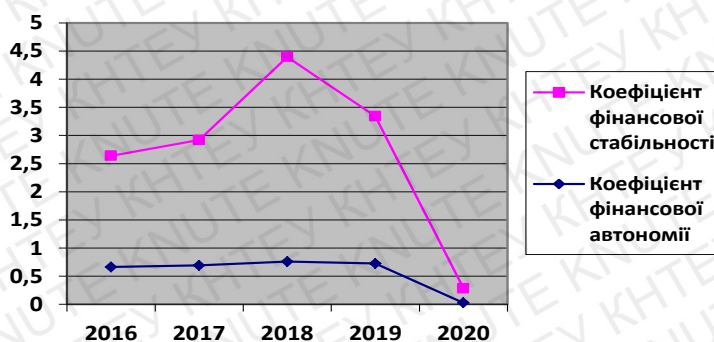

Рис. 2 Динаміка показників фінансової стійкості ПСП «Канюківське»

Платоспроможність, як зазначалося раніше, характеризує здатність вчасно задовольнити платіжні вимоги своїх контрагентів.

За загальним правилом платоспроможність поділяється на короткострокову та довгострокову. До короткострокової або поточної відноситься здатність розраховуватися за боргами за рахунок коштів у вигляді готівки чи на рахунках в банках протягом дня, тижня чи місяця. Довгострокова платоспроможність ж характеризує здатність погашати заборгованість не лише перерахованими вище, але й за рахунок товарів, готової продукції (якої за даним підприємством не виявлено) та дебіторської заборгованості.

Для визначення рівня платоспроможності конкретного суб'єкта господарювання використовуються чотири показники: коефіцієнт абсолютної платоспроможності, коефіцієнт термінової платоспроможності, коефіцієнт проміжної платоспроможності та коефіцієнт загальної платоспроможності. На практиці при аналізі іноді нехтують показником проміжної платоспроможності.

У табл. 3 розраховані показники платоспроможності досліджуваного підприємства за період 2016-2020 років, а також подані відхилення їх від нормативного значення.

продовження додатку А

Таблиця 3

Показники платоспроможності ПСП «Канюківське»

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	Норма	Відхилення від норми				
							2016	2017	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Коефіцієнт абсолютної платоспроможності	0,006	0,114	0,144	0,590	0,009	0,1	-0,094	0,014	0,044	0,490	0,091
Коефіцієнт термінової платоспроможності	0,006	0,114	0,144	0,590	0,009	0,35	0,155	0,191	0,532	0,633	0,173
Коефіцієнт проміжної платоспроможності	0,332	0,392	0,426	0,670	0,094	0,8	-0,468	-0,408	-0,374	-0,130	-0,706
Коефіцієнт загальної платоспроможності	1,676	1,809	2,321	3,138	1,673	2,5	-0,824	-0,691	-0,179	-0,638	-0,827

Джерело: розраховано за даними ПСП «Канюківське»

Коефіцієнт абсолютної платоспроможності характеризує ту частину поточних зобов'язань, яку суб'єкт господарювання може погасити негайно за допомогою грошових коштів на власних рахунках. Даний показник має високу нестабільність (якщо у 2016 році значення коефіцієнта відхилилося від нормативного значення на 0,094, то у 2019 році це перевищення становило вже 0,490), а тому для оцінки він використовується у сукупності з наступними.

У 2016 році 0,6% всіх поточних зобов'язань могли бути погашені лише за допомогою готівки і коштів на рахунках в банках в національній та іноземній валюті, у 2019 році погашеними можуть бути уже 59% поточних зобов'язань. У 2020 році знову спостерігається спад на 0,706, що є досить суттєвим. Готівка і кошти на рахунках в банках прямо не беруть участі у виробничо-господарському процесі товариства, а тому існує загроза, що велика частина капіталу, яка могла б інвестуватися в основну діяльність, відволікається на непродуктивні активи. Таким чином, аби унормувати даний показник та знизити ризик падіння фінансової стійкості ПСП «Канюківське» необхідно

продовження додатку А

вкласти більшу частину високоліквідних активів у фінансові інвестиції або ж у господарську діяльність для її розширення.

Коефіцієнт термінової платоспроможності аналогічний попередньому через відсутність у досліджуваного суб'єкта поточних фінансових інвестицій.

Коефіцієнт проміжної платоспроможності не є наближеним до нормативного значення за досліджуваним підприємством. Якщо у 2016 році даний коефіцієнт відхилявся від нормативу на 0,4, то у 2020 році це відхилення збільшилось до 0,7. Тобто підприємство не здатне погасити свої поточні зобов'язання у достатній мірі за рахунок грошових коштів на рахунках та дебіторської заборгованості всіх видів.

Коефіцієнт загальної платоспроможності у 2016 та 2020 році мають майже ідентичні значення та відхиляються від нормативів на 0,8. У 2014-2016 рр. значення показника коливається у проміжку 0,1-0,6 одиниці, тобто спостерігається незначна позитивна тенденція до збільшення. Коефіцієнт свідчить про наявність оборотних активів, які можуть повністю погасити обсяги поточних зобов'язань, що у 2020 році не спостерігається

Недоліком коефіцієнтного аналізу є те, що вони розраховують ліквідність і платоспроможність не поточну, а за минулі періоди, а тому для прогнозування ліквідності у майбутніх періодах доцільно проводити аналіз за відносно довгий період.

Отже, підприємство у 2017 році не має достатньо активів для погашення своїх боргів перед контрагентами. Показники платоспроможності вказують на відсутність у досліджуваного суб'єкта абсолютної фінансової стійкості, проте у 2019 всі показники майже відповідають нормам, що свідчить про досить сильну фінансову стабільність та платоспроможність.

Додаток Б

Таблиця Б1

**Огляд діючої нормативно-правової літератури з обліку витрат
операційної діяльності сільськогосподарського підприємства**

№ п/п	Найменування нормативного документу	Основні положення	Використання у процесі дослідження
1	2	3	4
1.	Конституція України від 28.06.1996 року. – URL: http://zakon.rada.gov.ua	Основний Закон України, встановлює права і свободи громадян України	Ст. 42. Кожен має право на здійснення підприємницької діяльності, яка не заборонена законом
2.	Господарський кодекс України від 1601.2003 року № 436-IV – URL: http://zakon.rada.gov.ua	Кодекс визначає види і організаційні форми підприємств, правила їх створення, реєстрації, реорганізації і ліквідації, організаційний механізм здійснення ними підприємницької діяльності	Кодекс визначає види і організаційні форми підприємств, правила їх створення, реєстрації, реорганізації і ліквідації, організаційний механізм здійснення ними підприємницької діяльності
3.	Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-VI – URL: http://zakon.rada.gov.ua	Основний нормативно-правовий акт цивільного законодавства України, яким регулюються особисті немайнові та майнові відносини	Застосовуємо при розгляді питання регулювання немайнових та майнових відносин досліджуваного підприємства

продовження Таблиці Б1

1	2	3	4
4.	Податковий кодекс України, № 2755-VI від 2 грудня 2010 року- URL: http://zakon.rada.gov.ua	Кодекс регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів.	Застосовуємо при розгляді системи оподаткування базового підприємства
5	Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України" від 16.07.99р. № 996-XIУ VI – URL: http://zakon.rada.gov.ua	Закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні	Використовуємо при вивченні організації та веденні бухгалтерського обліку операційних витрат підприємства
7	Про затвердженн національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 року № 73. – URL: http://zakon.rada.gov .	Визначається мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визначення і розкриття її елементів.	Використовується при розгляді відображення витрат в звітності базового підприємства
8	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу і зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій", наказ Міністерства фінансів України від 09.12.2011 р. № 1591 – URL: http://zakon.rada.gov.ua	Наведений перелік рахунків, які необхідні для реєстрації бухгалтерської інформації про діяльність господарського суб'єкту	Використовується для складання робочого плану з обліку витрат операційної діяльності підприємства

продовження Таблиці Б1

1	2	3	4
9	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій	Встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб.	Доцільно застосовувати при створенні типової кореспонденції по обліку операційних витрат на підприємстві.
10	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів : наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2006 р. № 1315 URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=66835&cat_id=50097 .	Встановлюють методологію формування в обліку інформації про біологічні активи, як основу отримання сільськогосподарської продукції	Використовується для дослідження витрат при формуванні інформації про незавершеного виробництва
11	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів : наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2017 р. № 2. URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=66826&cat_id=50097 .	Встановлює методологію формування в обліку інформації про списання запасів при посіві і догляду за с-г. культурами	Використовується для формування інформації про операційні витрати на підприємстві
12	Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств : наказ Міністерства аграрної політики України від 18.05.2016 р. № 132. - URL: http://uazakon.com/big/text1528/pg1.htm28 .	Встановлює порядок розподілу витрат виробництва між основною та побічною продукцією	Використовується для формування інформації про операційні витрати на підприємстві

продовження Таблиці Б1

1	2	3	4
13	Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку : наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356. -URL: http://www.uazakon.com/big/text574/pg1.htm .	Регулюють застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку підприємства	Використовуємо при аналізі організації обліку на підприємстві
14	Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України: затверджено Наказом МФУ від 27.06.2013 № 635	Регулюють основні етапи формування облікової політики підприємства	Використовуємо при аналізі організації обліку на підприємстві
19	П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»: Наказ Мінфіну України від 28.05.99 року № 137	Представлено порядок внесення змін та виправлення помилок у фінансовій звітності. Положення призначено для розв'язання протиріч, що виникли в результаті виявлення неточностей у фінансових звітах, подано орієнтовний перелік подій, що виникли після дати балансу.	Для відображення інформації про помилки та виправлення.
20	НПСБО та МСФЗ URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=66835&cat	Витрати – це зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу через його вилучення або розподіл власниками) за звітний період	Визначає і регламентує чинну систему обліку витрат
21	П(С)БО 30 «Біологічні активи» МСБО 41 Сільське господарство URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=66835&cat	Встановлює теоретичні засади формування в обліку інформації про витрати від біологічних активів та її розкриття у фінансовій звітності. Представлена класифікація доходів та оцінка.	Для обліку та звітності витрати виробників с-г продукції

Огляд спеціальної літератури з питань облік витрат операційної діяльності сільськогосподарського підприємства

№ п/п	Назва джерела спеціальної літератури, ким і коли видано	Короткий зміст	Використано в роботі
1	2	3	4
1.	Баланюк І. Ф., Козак І. І., Шеленко Д. І. Формування внутрішнього економічного механізму розвитку організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств. Економіка АПК. 2019. № 5. С. 59-67.	В статті розглянуті проблеми розвитку внутрішнього економічного механізму розвитку с-г підприємств	При написанні розділу 2-3 ВКР
2.	Бюджетування як складова формування управлінських рішень для аграрного підприємства / Стрельченко О.В. // Економіка АПК. - 2020. - № 7 - С. 94	В статті розглянуто складова формування управлінських рішень для аграрного підприємства із використанням бюджетування	При написанні розділу 3 ВКР
3.	Вольська, В.В. Теорія і практика управлінського обліку в аграрних підприємствах. / В.В. Вольська, М.Б. Камінська // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – Вип. 1 (22). – С. 61-66.	В статті дано визначення витрат, проаналізовано класифікації витрат та сформовані основні принципи управління витратами в аграрних підприємствах.	При написанні розділу 1,2 ВКР
4.	Гангал Л.С. Організація та методика обліку у забезпеченні конкурентоспроможності сільськогосподарських формувань [Електронний ресурс]. / Л.С. Гангал. // Ефективна економіка. – 2015. – №10. – Режим доступу: www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4467 .	В статті розкрита організація та методика обліку сільськогосподарських формувань	При написанні розділу 2 ВКР
5.	Іщенко Я.П., Мельник О.С. Спільна діяльність як економічний важіль збільшення обсягів вирощування біологічних активів та виробництва сільськогосподарської продукції.	В статті розкрита економічна складова мінімізації операційних витрат при виробництві сільськогосподарської продукції.	При написанні розділу 1,3 ВКР

Продовження таблиці В1

1	2	3	4
6.	Крочак О.І. Економічний зміст витрат на виробництво продукції рослинництва та їх класифікація. Теоретичні, методичні та практичні аспекти сталого розвитку економіки України». Під ред. д.е.н. проф. О.О. Непочатенко. Умань. Видав. «Сочінський М.М.». 2020. С. 218-222	В статті розкрито економічний зміст витрат на виробництво продукції рослинництва та їх класифікація.	При написанні розділу 1 ВКР
7.	Кучеренко Т. Застосування типових та спеціалізованих форм первинних документів на сільськогосподарському підприємстві // Баланс-Агро. 2017. № 7. С. 4-9.	В статті розкрито проблеми застосування типових та спеціалізованих форм первинних документів на сільськогосподарському підприємстві	При написанні розділу 2 ВКР
8.	Мазаракі А., Фоміна О. Інституціоналізація управлінського обліку. / А. Мазаракі, О. Фоміна. // Вісник КНТЕУ. – 2015. – №5. – С. 5-15.	В статті висвітлено проблеми впровадження управлінського обліку в контексті інституціональної економічної теорії	При написанні розділу 1,3 ВКР
9.	Михайловина С.О., Матрос О.М. Облікова політика аграрних підприємств як дієвий механізм регулювання бухгалтерського обліку // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". - 2019. - №3. URL: https://doi.org/10.25313/2520-2294-2019-3-4821	В статті розкрито механізм регулювання бухгалтерського обліку аграрних підприємств через облікову політику	При написанні розділу 1, 2 ВКР
10.	Моссаковський В.Б. Особливості управлінського обліку в сільськогосподарських підприємствах. / В.Б. Моссаковський. // Економіка АПК. – 2013. – №6. – С. 40-45.	В статті висвітлено особливості управлінського обліку в сільськогосподарських підприємствах.	При написанні розділу 2,3 ВКР
11.	Остапенко Т.М. Інтерпретація прямих та непрямих витрат для цілей калькулювання [Електронний ресурс]. / Т.М. Остапенко. // Економіка. Управління. Інновації. – 2013. – №10. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_2_61 .	В статті дана інтерпретація прямих та непрямих витрат для цілей калькулювання в сільськогосподарських підприємствах	При написанні розділу 2,3 ВКР

Продовження додатку В

1	2	3	4
12.	Саблук П. Т., Кропивко М. М. Особливості стратегічного планування розвитку сільської територіальної громади. Економіка АПК. 2018. № 3. С. 5-13.	В статті розкрито основи стратегічного планування розвитку сільської територіальної громади в контексті діяльності с-г. п-я	При написанні розділу 1 ВКР
13.	Стаднік Л.І. Облік витрат і виконання робіт авто- і машинно-тракторного парку сільськогосподарських підприємств. // Л.І. Стаднік. // Формування ринкової економіки. – 2015. – №33. – С.669-675.	В статті розкрито облік витрат і виконання робіт авто- і машинно-тракторного парку сільськогосподарських підприємств.	При написанні розділу 2 ВКР
14	Стратегічні напрями сталого розвитку сільських територій на період до 2030 року / [Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Булавка О. Г. та ін.]; за ред. Ю. О. Лупенка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2020. 60 с.	В статті розкрито стратегічні напрями сталого розвитку сільських територій на період до 2030 року.	При написанні розділу 1 ВКР
15.	Сук Л. К. Облік поточних біологічних активів і сільськогосподарської продукції / Л. К. Сук // Облік і фінанси. – 2017. – № 2. – С. 71–78.	В статті розкрито механізм інформаційного забезпечення витрат операційної діяльності при обліку біологічних активів і сільськогосподарської продукції	При написанні розділу 2 ВКР
16.	Глучкевич Н.В. Застосування методики обліку змінних витрат в сільському господарстві. / Н.В. Глучкевич. // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10(2). – С. 271-276.	В статті розкрита методика обліку змінних витрат на підприємствах, що виробляють сільськогосподарську продукцію	При написанні розділу 1, 2 ВКР
17.	Уланчук В.С., Аніщенко Г.Ю. Визнання та оцінка продукції сільськогосподарського виробництва як особливого об'єкту бухгалтерського обліку, аналізу та планування: збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва / Редкол.: О.О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. – К, 2018. – Вип. 93. – Ч. 2: Економічні науки. – С. 145-158.	В статті приведені особливості визнання та оцінки продукції сільськогосподарського виробництва	При написанні розділу 2 ВКР

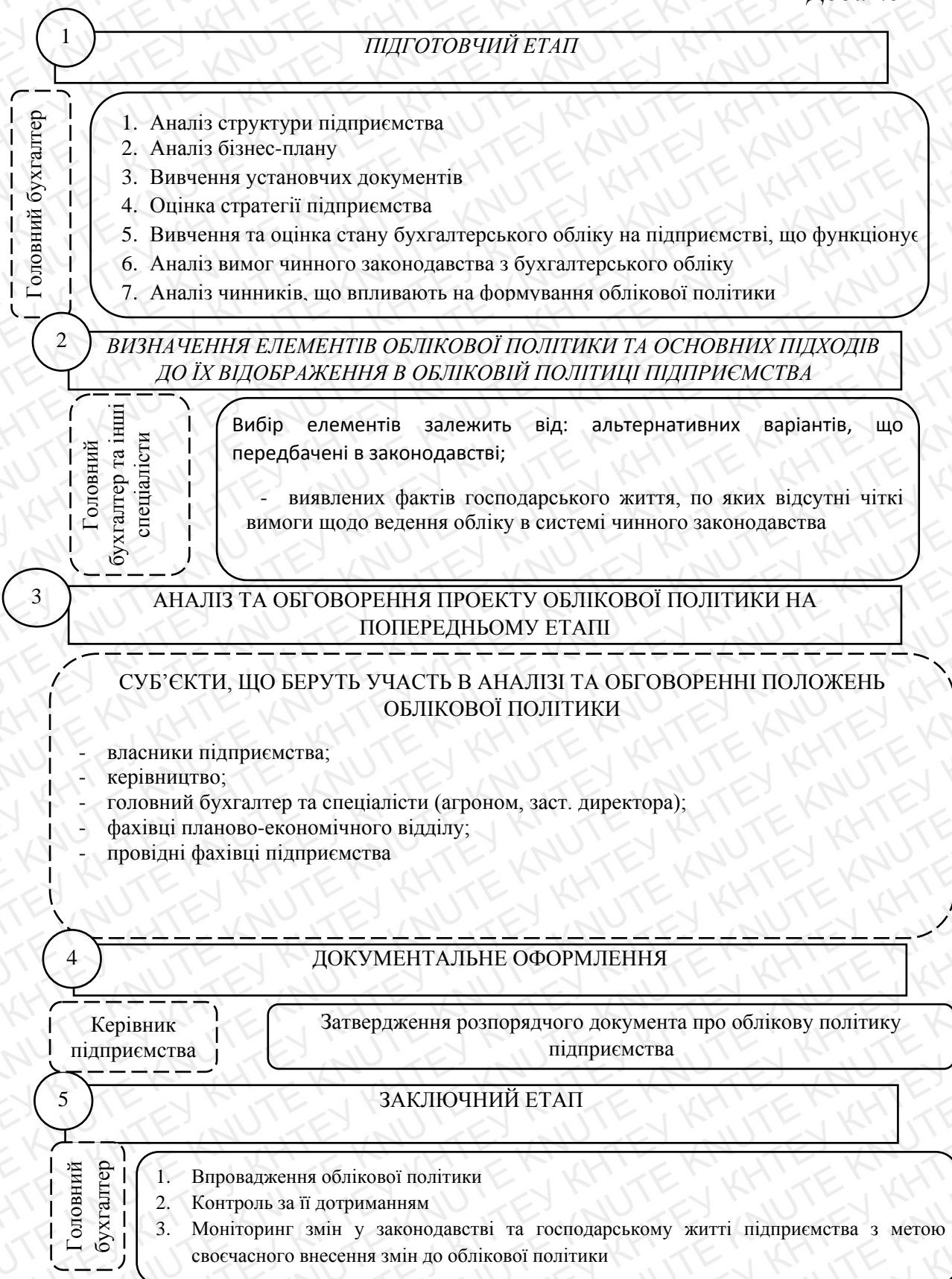

Рис. Г Етапи формування облікової політики в ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ»

Джерело: власне узагальнення

Додаток Д

Кореспонденція рахунків по обліку витрат операційної діяльності на біологічні перетворення та виходу продукції рослинництва ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ»

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума
	дебет	кредит	
1	2	3	
Списано на біологічні перетворення добрива, отрутохімікати	231 «Рослинництво»	208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»	388250,00
Засоби захисту рослин	231 «Рослинництво»	208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»	145180,00
нафтопродукти та інші види палива	231 «Рослинництво»	203 «Паливо»	920860,00
насіння та посадковий матеріал (покупні)	231 «Рослинництво»	208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»	45000,00
Витрати минулого року по незавершеному виробництву віднесено на культури під урожай поточного року	231 «Рослинництво»	231 «Рослинництво»	80000,00
Списано виконані роботи і надані послуги для рослинництва власними допоміжними виробництвами	231 «Рослинництво»	235 «Машинно-тракторний парк»	82472,00
Списано загальновиробничі витрати на рослинництво в порядку їх розподілу	231 «Рослинництво»	91 «Загальновиробничі витрати»	12680,00
Списано на рослинництво частину витрат майбутніх періодів	231 «Рослинництво»	39 «Витрати майбутніх періодів»	80000,00
Нараховано єдиний соціальний внесок	231 «Рослинництво»	65 «Розрахунки за страхуванням»	14276,00
Нараховано оплату праці за виконання робіт в рослинництві	231 «Рослинництво»	66 «Розрахунки за виплатами працівникам»	47631,00
Нараховано знос (амортизацію) по необоротних активах, що використовуються в	231 «Рослинництво»	13 «Знос необоротних активів»	4856,00

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума
	дебет	кредит	
1	2	3	
рослинництві			
Оприбутковано продукцію рослинництва від урожаю (здійснено первісне визнання)	27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»	231 «Рослинництво»	747468,00
Проведено сторнування мертвих відходів та усушок продукції рослинництва	27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»	231 «Рослинництво»	-10120,00
Відображено дохід від первісного визнання сільськогосподарської продукції, поточних та додаткових БА рослинництва за справедливою вартістю;	231 «Рослинництво»	710 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю»	1280480,00
Відображено витрати від первісного визнання сільськогосподарської продукції, поточних та додаткових БА рослинництва за справедливою вартістю;	940 «Витрати від первісного визнання ті від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю»	231 «Рослинництво»	343012

Джерело: дані ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ»

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ»
2016-2020 рр.(ЄДРПОУ31396054)**

АКТИВ		2016	2017	2018	2019	2020
I, Необоротні активи						
Нематеріальні активи:	1000	-	-	-	-	-
- первісна вартість	1001	-	-	-	-	-
- накопичена амортизація	1002	-	-	-	-	-
Незавершене капітальні інвестиції	1005	-	-	-	-	-
Основні засоби:	1010	8892	9879	11718	11610	23193
- первісна вартість	1011	13376	14448	17461	18169	30322
- знос	1012	5151	6217	7378	8634	10027
Довгострокові біологічні активи:	1020	472	511	781	804	30
Первісна вартість ДБА	1021	472	511	781	804	30
Накопичена амортизація ДБА	1022	-	-	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:		-	-	-	-	-
- які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-	-	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-	-	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-	-	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-	-	-	-
Усього за розділом I	1095	9409	10386	12496	12303	23005
II, Оборотні активи						
Запаси	1100	8484	9268	9563	17699	17698
Виробничі запаси	1101	1942	2688	4652	3690	3932
Незавершене виробництво	1102	1440	853	1785	799	863
Готова продукція	1103	5102	5727	3126	13210	12903
Товари	1104					
Поточні біологічні активи	1110	1259	1085	3033	2565	918
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125	882	748	1676	568	999
Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	1130	-	-	-	-	-
- з бюджетом	1135	-	-	-	-	63
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-	-	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1482	1289	201	92	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	-	-	-
Грошові кошти та їх еквіваленти:	1165	40	832	956	4842	109
Рахунки в банках	1167					
Витрати майбутніх періодів	1170					
Інші оборотні активи	1190					
Усього за розділом II	1195	12147	13222	15429	25766	19787
III. Необоротні активи та групи вибуття	1200					
БАЛАНС	1300	21556	23608	27925	38069	42792

Продовження додатку 3

ПАСИВ	Код ряд,	2016	2017	2018	2019	2020
I. Власний капітал						
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	30	30	30	30	30
Капітал у дооцінках	1405					
Додатковий вкладений капітал	1410	73	73	73	424	424
Резервний капітал	1415	9300	9300	9300	9300	9300
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	4905	6895	11874	20105	21211
Неоплачений капітал	1425	( )	( )	( )	( )	( )
Вилучений капітал	1430	( )	( )	( )	( )	( )
Усього за розділом I	1495	14308	16298	21177	29859	30965
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення						
Відстрочені податкові зобов'язання	1500					
Довгострокові кредити банків	1510					
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	1515					
Довгострокові забезпечення	1520					
Цільове фінансування	1525					
Усього за розділом II	1595					
III. Поточні зобов'язання і забезпечення						
Короткострокові кредити банків	1600	5573	4647	1921	4000	
Поточна заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610					
товари, роботи, послуги	1615	1180	1895	3937	2633	6499
- з бюджетом	1620	31	288	279	47	895
- у тому числі за податку на прибуток	1621					
- зі страхування	1625	76	106	77	45	
- з оплати праці	1630	164	183	174	210	59
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635					
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640					
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645					
Поточні забезпечення	1660					
Доходи майбутніх періодів	1665					
Інші поточні зобов'язання	1690	224	191	260	1275	4434
Усього за розділом III	1695	7248	7310	6648	8210	11827
IV. Зобов'язання пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групи вибуття	1700					
БАЛАНС	1900	21556	23608	27925	38069	42792

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
ПСП «КАНЮКІВСЬКЕ»**

2016-2020 рр.

I, Фінансові результати

<i>Стаття</i>	<i>Код рядка</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	9790	18659	25663	25307	32822
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(8935)	(13588)	(20185)	(25637)	(27838)
Валовий :						
прибуток	2090	855	5071	5478	330	4984
збиток	2095					
Інші операційні доходи	2120	3500	5846	7200	12934	4674
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	2927	3673	5960	12303	3568
Адміністративні витрати	2130	(681)	(873)	(1180)	(1048)	(1446)
Витрати на збут	2150					
Інші операційні витрати	2180	(2572)	(6913)	(5062)	(2468)	(7046)
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	(2073)	(4019)	(4732)	(1894)	(3946)
Фінансові результати від операційної діяльності :						
прибуток	2190	1102	3131	6436	9088	1166
збиток	2195					
Доход від участі в капіталі	2200					
Інші фінансові доходи	2220					
Інші доходи	2240					
Фінансові витрати	2250	(784)	(1141)	(1457)	(957)	(60)
Втрати від участі в капіталі	2255					
Інші витрати	2270					
Фінансовий результат до оподаткування:						
прибуток	2290	318	1990	1990	8231	1106
збиток	2295					
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300					
Чистий фінансовий результат						
прибуток	2350	318	1990	1990	8231	1106
збиток	2355					
II. СУКУПНИЙ ДОХІД	2465	318	1990	1990	8231	1106

Продовження додатку 3

**ІІІ. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ
ВИТРАТ**

Назва статті	Код рядка	2016	2017	2018	2019	2020
Матеріальні затрати	2500	7538	14432	18404	25879	17251
Витрати на оплату праці	2505	1167	2565	2706	3401	4844
Відрахування на соціальні заходи	2510	679	995	1056	725	1038
Амортизація	2515	1002	1066	1161	1283	1394
Інші операційні витрати	2520	712	680	2637	1905	1505
Разом	2550	11098	16738	25964	33193	26032

**ІV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ
ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ**

Назва статті	Код рядка	2016	2017	2018	2019	2020
Середньорічна кількість простих акцій	300					
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	310					
Чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію	320					
Скоригований чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію	330					
Дивіденди на одну просту акцію	340					